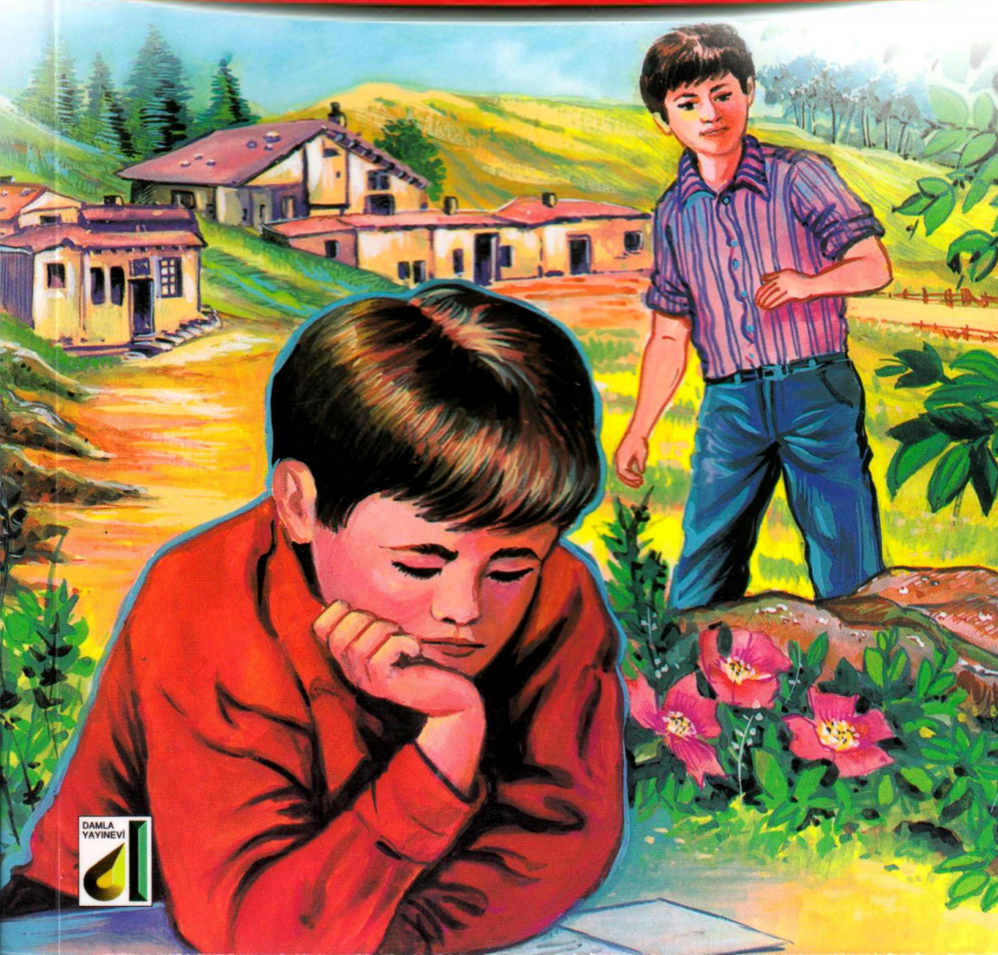
KEMALETTİN TUĞCU

Köydeki Arkadaşım

DAMLA YAYINEVİ

Kemalettin Tuğcu

(1902 - 1996)

Usta ve kıvrak kalemiyle Türk çocuklarına ömrünü ve gönlünü veren Kemalettin Tuğcu, 1902 yılında İstanbul'da doğdu.

Ayaklarındaki rahatsızlık yüzünden, hayatının ilk 25 yılını Çengelköy'de, dedesinden kalma bir köşkte geçirdi. Çocukluk çağlarından başlayarak şiir ve roman yazdı. Hiç okula gitmedi, hiçbir öğretmenden ders almadı. Kendi kendisini yetiştirerek tercüme yapacak kadar Fransızca öğrendi.

Yazı yazma onun için bir avuntu ve tutku oldu. Kendisi bunu şöyle anlatır:

"Ben yazdığım kadar yaşarım. Bana tesir eden bir küçük olayla içimden geldiği gibi yazmaya başlarım. Heyecanım süresince yazarım. Edebî, ilmî, politik bir iddiam yoktur."

Tuğcu, ilk yazılarını Yavrutürk Çocuk Dergisi'nde yayımlamaya başladı. 1936 yılından sonra hemen hemen İstanbul'da çıkan bütün çocuk dergilerinde şiir ve hikâyeleri yayınlanmıştır. Çocuk romanları yazmış, bu arada bazı romanları filme alınmıştır.

Romanlarında trajik unsurlar ön plandadır. Tuğcu'nun; tercüme romanları, on iki adet aile romanı, üç yüz kadar çocuk romanı ile gazete ve dergilerde çıkmış iki yüzden fazla seçme hikâyeleri vardır.

DAMLA YAYINEVİ

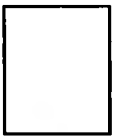
KEMALETTİN TUĞCU

KÖYDEKİ ARKADAŞIM

DAMLA YAYINEVİ

KEMALETTİN TUĞCU

Damla Yayın Nu.: 118

Kemalettin Tuğcu Klasikleri

Yayın Hakkı Copyright©:
Damla Yayınevi

Genel Yayın Yönetmeni:
H. Hüseyin Doğru

Kapak - İç Resim:
Alaaddin Barışkan

Dizgi - Mizampaj:
Damla Yayınevi

Baskı - Cilt:
Morpa Ofset / 2017
Tel: 0212 886 52 13
Matbaa sertifika no: 29736

Sertifika Nu.: 12582

ISBN Nu.: 978-975-381-036-4

DAMLA YAYINEVİ®
Prof. K. İsmail Gürkan Cad. No: 8
34110 Cağaloğlu-İSTANBUL
Tel.: 0212 514 28 28 (pbx) Faks: 0212 528 24 01

/damlayayinevi www.damlayayinevi.com.tr
blog.damlayayinevi.com.tr

KÖYDEKİ ARKADAŞIM

Babam Doktor Adil Bey Haziran ayının ilk haftasında eve geldi. Yemekte bana:

— Orhan, dedi. Hazır ol, bir iki güne kadar gideceğiz?

— Nereye? dedim.

Babam yemeğini yerken anlattı:

— Köprü yapımına gideceğiz. Benim gibi, doktor olmak istemediğine ve mühendis olacağım diye tutturduğuna göre sen de mühendislerin ne iş yaptıklarını yakından görürsün. Bakalım mühendislik, yalnız masa başında plan ve yapı taslağı çizmekten mi oluşuyormuş, gör.

Babamın beni doktor yapmaya niyeti vardı. Ama annem bu konu açılınca:

— Hekimlerin aile yaşantısı olmuyor, demişti. İnsanı kış kıyamette, gece yarısı tatlı uykusundan uyandırıp bilmem neredeki hastaya götürürler. Doktorun ne kendisine hayrı dokunuyor, ne de ailesine.

Babam:

— Haklısın, dedi. Ama hastalık, sağlık biz insanlar içindir. Belki en çok gereği duyulan insan hekimdir.

Biz böyle konuşurken kapı çalınmış ve apartmandaki komşulardan birinin kızı utana sıkıla:

— Bağışlayın Nezihe Hanım Teyze, demişti. Beyamcamın geldiğini gördük de annem bir aralık, zahmet olmazsa bize kadar buyursun, dedi, demişti.

Annem:

— Söylerim yavrum, dedi. Yemeği yiyelim de.

Kız teşekkür ederek gitti. Annem sofraya dönünce:

— Buyurun bakalım, dedi. Yemeğe de rahat yok. İnsanın lokmasını da boğazına koyarlar.

Babam:

— Hakkın var Nezihe, dedi. Topu topu üç gün kalacağım. Ben de isterdim ki yıkanayım, bir traş olayım, pijamalarımı giyip şöyle divana çekilip bir âlâ dinleneyim.

Annem gülerek:

— Üç gün için hiç zahmet edip gelmeseydin, dedi.

— Bazı ilaçlar gerekti Nezihe, dedi babam. Hem üç gün de olsa seni de görürüm, Orhan'ı da alır götürürüm.

— Ya ben? dedi annem.

— Sana gelince, dedi babam. Ne zamandır istiyordun. Artık İzmir'e annene mi gidersin, yoksa bursaya ablana mı? Hangisini cennetlik canın isterse oraya git.

Annem:

— Ben de üçümüz ilk defa bir yaz tatili yaparız diye düşünüyordum, dedi. Bu sene de şirketin doktorluğunu aldın üstüne.

Babam:

— Şurada daha kaç yıl çalışacağım ki, dedi. Serbest hekim olduğum için arkamda maaş da bırakmayacağım. Kârlı bir iş çıktı, kaçırayım mı?

— İkide bir bunu söylersin, dedi annem. Çalışmasan da pekâlâ geçinecek kadar gelirimiz, başımızı sokacak bir evimiz, hatta altımızda arabamız var. Allah'ın dağlarında bakımsız kalacaksın.

Babam içini çekerek:

— Seni de götürmek isterdim Nezi, dedi. Ama her aradığını bulamayacağın yere seni götürmek istemedim.

Babam anneme Nezihe, değil, bazen Nezi derdi. Aralarında on beş yıl kadar bir yaş vardı. Ama yine de annem babamı severdi. Babam da ona, sık sık "Kızım" derdi. Hatta kapıyı çalıp da annem "Kim o?" diye sorarsa, babam: "Nezi, baban geldi" derdi.

Annem kızlığında kimseleri beğenmemiş, isteyenlerinin arasında mühendis olsun, hekim olsun, politikacı olsun diye beklemiş, ama otuz yaşına geldiği sırada babam çıkmış karşısına. Onlar evlenmişler, senesine de ben dünyaya gelmişim. Şimdi annem kırk iki, babam da elli yedi yaşındaydı. Annem süsünü, nizamını bırakmadığı gibi babam da kendisine çok dikkat ederdi.

Annem sordu:

— Nasıl yer bu köprü yaptıkları dağ başı? diye sordu.

Babam anlattı:

— Yerlilerin delice su dedikleri bir ırmak var. Sahiden de deli gibi akan bir su. Eni pek yok ama, hayli derin. Eskiden bir tahta köprü varmış, yıkılmış. Belediye sağlam bir köprü yaptırmak istemiş. Bizim arkadaşlar almışlar bu işi. Deli dolu ama su olur da çevresinde yeşillik olmaz olur mu? Ağaçların çoğu kavak, ama köyde erik, kayısı, incir gibi, dut gibi yemiş ağaçları da çok. Köyün adı Kayadibi. Daha çok bağcılık, sebzecilikle geçiniyorlar. Bu köprü yıkıldıktan sonra köyün kazancı da tükenmiş. Sebze ve meyve verdikleri birkaç kasaba ve vilayet merkezi de bu bakımdan sıkıntıya düşmüş. Ayrıca bu köprü yüzünden yakın kasabaların arasındaki gidiş geliş de uzamış. Sonunda vilayet köprü için bir ödenek ayırmış.

Annem sordu:

— Köy yakında mı?

— Çok yakın, dedi babam. Hemen herkesin tarlası, bağı ırmak kenarında. Sudan faydalanıyorlar. Köy kademe kademe bir sırta yapılmış. Bir iki defa mühendisin ailesini araba ile götürdüm. İhtiyar bir de anası var.

— Demek aile de oturuyor?

— Evet, dedi babam. Bir mühendisin, bir de fen memurunun ailesi var. Köyde birer ev tuttular.

— Köyün çarşısı falan var mı?

— Hangi evden istesen, sebze, meyve alabilirsin. Yufka ekmeği yiyorlardı, biz alışık olmadığımız için kasabadan getirtiyoruz. Her gün bir kamyon gidip geliyor. Bir kusuru varsa günün sıcağına karşılık gece soğuk oluyor. Akşam olup da güneş battı mı hemen her evin bacasından mavi bir duman yükselmeye başlıyor. Sütü, yoğurdu bol. Tereyağı sıkıntısı da yok.

— Okulu var mı?

— Bir ilkokul var. Üç öğretmen çalışıyor. Ailelerini de getirmişler.

— Elektrik var mı?

— İşte o yok. Ama tüp gazla işlerini görüyorlar. Pompalı lambalar çok. Gece olup da köye doğru baktın mı, beş altı yerden bembeyaz ışık görünür. Buralarda şehirlilerin oturduğu anlaşılır.

— Sen de köyde misin Adil Bey?

— Çoğu zaman köprü başındaki barakada kalıyorum.

— Köyde kiralanacak ev yok mu?

— Çoook. Ama boş evler. Neye sordun Nezi?

— Hani ben de gitsem diye düşündüm.

Babam sevindi:

— İyi edersin, dedi. Havası çok güzel. Irmak insana denizi aratmıyor. Suyun genişlediği yerde bir de plaj uydurmuşlar. Şehirliler, öğretmenlerin aileleri haftada bir iki gün banyoya geliyorlar.

Annem bir şeye kolay karar veremezdi. Babam o günden başlayıp onu kandırmaya çalıştı:

— Temiz bir hava alırsın, yemyeşil bir köyde yaşarsın Nezi, diyordu. Bağlık bahçelik. İstediğin kadar meyve ve sebze. Arkadaşlarının aileleri de kendi hâlinde insanlar. İstersen biraz yatak takımı ile mutfak aletlerini alırız. Haftada bir kamyon buraya kadar geliyor.

Babamın gedikli müşterileri vardı. Bunlar ona inanmışlardı. Başka hekimlerin kendi dertlerinden anlamıyacaklarını sanırlardı. Bunların çoğu akraba gibi olduklarından para da vermezlerdi.

Babam bu müşterilerini birer defa olsun yoklamak için dolaşırken ben annemi kandırmaya çalıştım. Sonunda baba-

mın yalnız gitmesine karar verdik. Babam gidip köyde bir ev tutacak, biz de gerekli eşyayı hazırlayacaktık.

Bu işe babam da sevindi. Evden ayrılırken:

— Öyle pek giyim kuşama yer verme Nezi, dedi. Köyde teklif yok. Bütün şehirli hanımların ayaklarında birer pantolon, birer keten ayakkabı, başlarında birer güneşlik. Yalnız akşamları giymek için süveter falan lâzım, dedim ya, soğuk oluyor.

Babam alacağını alıp çıkıp gitti. Biz de annemle hazırlanmaya başladık. Annem İstanbul'dan pek ayrılmadığı için işi büyütüyordu. Neredeyse gitmekten vazgeçecekti. Ama arası iki gün geçmeden babam kasabadan telefon etti. Gider gitmez evi tutmuş. Manzarası gayet güzelmiş. Altı ahır, üstü iki odaymış. Babam lamba, tüp gibi şeyleri almış, perdelik basmalar bile almış. Geceleri yakmak için odun getirmiş. Şehirli komşular dört gözle bekliyorlarmış.

Annem artık bu işten cayamazdı. Ama içi de rahat değildi. Durup dururken kendisine işler çıkartıyordu.

İki takım yatak hazırlandı. İki karyola bağlandı. Örtüleri çarşafları bir denk yaptık. Büyük bir sandığa da mutfak kapları, tabak, çanağı ve köyde bulamıyacağımızı zannettiğimiz biber, bahar gibi şeyleri de hazırladık. Annem misafiri düşünüyor, iki yatak odasına konu komşu alamıyacağından sıkılıyordu. Ama eve kadar gelen bir kamyona hazırladığımız eşyayı teslim ettiğimiz zaman artık bu köy yolculuğundan vazgeçmeye yer kalmamıştı. Ama annem yine huysuzluk ediyor, içinin istemediğini ileriye sürüyor, beni de üzüyordu.

Sonra bir akşam babam geç vakit geldi ve:

— Yarın sabah erkenden yola çıkacağız Nezi, dedi.

Yalnız annem değil, ben de heyecanlanmıştım. İnsanın doğduğu yerden ayrılması kolay olmuyor. Su vanasını kapattık, elektrik sigortalarını çıkardık. Kapıcıya ve karşı komşu-

muza evimizi emanet ettik. Yola çıktığımız zaman hâlâ evde bir şeyler unuttuğumuzu, pek acele çıktığımızı sanıyorduk.

Babamın güzel bir arabası vardı. Muayenehanesine giderken ve bizi şehir içinde gezdirirken de bu arabayı kendisi kullanırdı. İyi bir şoförddü ama yaşlı olduğu için kendisini fazla yormaz ve yanındakileri de tehlikeye atmak istemezdi.

Köprüyü geçtik ve çevre yoluna girdik. O zaman babam:

— Bir şey yemeden çıktık, dedi. Birer sandviç yiyelim, termostaki çay soğumadan birer çay da içelim.

Annemin canı pek yemek istemiyordu. Kuru bir çay içti, biz babamla ikişer sandviç yedik. Babam çaydan sonra sigarasını yaktı. Yanımızda ufak tefek eşyadan pek de kımıldayacak yer kalmamaştı. Bizim arabamız fazla hızlı gitmiyordu. Arkamızdan gelenler bizi geçtikçe ben sabırsızlanıyordum. Anneme gelince, o gereğinden fazla hızlı gittiğimizi sanıyordu.

Yolda kaza yapmış bir iki arabaya rastladık. Hatta babam indi, yol kenarında uzatılmış olan iki insana baktı. Geriye geldi, annem:

— Ölmüşler mi? diye sordu.

Babam başını salladı, karşılık vermedi.

Asfaltın üzerinde kayıp giderken arkamızdan korna çalanlar oluyor, babam kolunu yandan çıkartıp sallayarak "Geç" işareti veriyordu.

Yanımızdan hızla geçerken arabanın şoförü ve arabanın içindekiler bize bakıyorlardı. Babam elleriyle onlara selam veriyordu.

Arabada bir karayolları haritası vardı, ben onun üzerinde geçtiğimiz yolları izliyordum. Kasaba ve köyleri tanımadığım için babam, nereye varırsak onun adını söylüyordu.

Öğle yemeğini Abant'ta, göl kıyısında yedik. Babam masraftan çekinmiyor, yolun tadını çıkarmak istiyordu. İki saat kadar oyalandıktan sonra tekrar yola çıktık.

O gün hava kararırken Ankara'ya vardık. Babam bir otelin önüne çekti arabayı. Bizi indirdi, evvelce tutmuş olduğu bir odaya çıkarttı bizi. Sonra gidip arabasını bir garaja bıraktı.

Ankara'yı ilk defa gördük. Doğrusu otel de güzeldi. Uzun araba yolculuğuna alışık olmadığımız için babam mükemmel yemek yiyip birer de banyo yaptıktan sonra yatmamızı istedi.

Sabahleyin güzelce kahvaltı yaptık, sonra benzini, suyu tamamlanan arabamıza atladık, kapı kapandı, babam kontak anahtarını çevirdi ve marşa bastı, bir başkasına söyler gibi:

— Hayırlı yolculuklar, dedi.

Arabanın motoru saat gibi işliyordu. Asfaltın üzerinde kayıp gidiyorduk. Ankara'ya gelirken olduğu gibi Ankara'dan sonra da görüntü çoraklaştı. Hep birbirine benzeyen ve biz gittikçe onlar oldukları yerde dönermiş gibi görünen dağlar ve yeşilliksiz bir toprak.

Yolda bir benzin istasyonunun önünde durduk. Babam depoda eksilen benzini tamamlattıktan sonra bir de küçük bidon doldurttu. İyice ısınmış olan arabayı gölgeye çekti.

İstasyonun yanında lokantaya benzer bir yer vardı. Soğutulmuş içecek, kebap ve ayran satıyorlardı. Gölgede bir masaya oturduk. Yaşlıca bir adam yanımıza yaklaştı. Babama:

— Hoşgeldiniz Doktor Bey, dedi. İnşaata mı?

— Evet, dedi babam.

— Yemek için bir emriniz var mı?

— Karışık ızgara, soğuk ayran.

— Başüstüne beyim.

Biz el yüz yıkayıp kurulanıncaya kadar da babamın ısmarladığı üç tabak karışık ızgara, bir sürahi ayran, bir tabak da üzerinde sövüş yumurta dilimleri bulunan salata masaya geldi.

Babam yemeğe başlarken:

— Buranın eti meşhurdur Nezi, dedi. Adam pamuk gibi pişirir, sanki lokum yiyorum sanırsın. Hani parası da ona göredir ha.

Hakikaten tabaklarımızdaki kebapları silip süpürdük, bol bol ayran içtik. Babam:

— Yolcu yolunda gerek, dedi. Davranın çocuklar.

Biz kalkınca lokantanın sahibi de koşup geldi. Babamın bıraktığı paraya yan gözle bakıp:

— Siz misafirsiniz Doktor, dedi. Ayıp ettiniz.

— İşine bak, dedi babam. Haydi bize Allahısmarladık.

— Adam:

— Allah selâmet versin, dedi. Kuzum bizi çiğneyip geçmeyin.

— Olur, olur, dedi babam. Hoşçakalın.

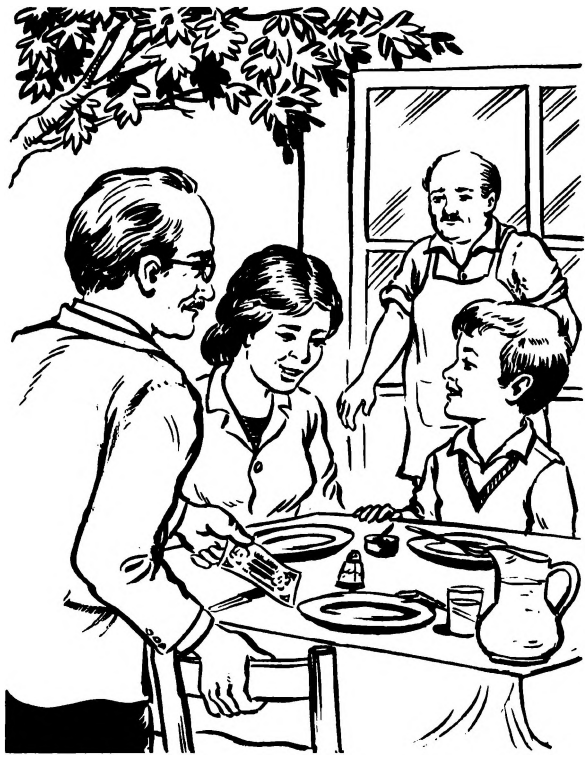
Arabaya bindik, biz bu yarı lokanta, yarı gazino yeri arkamızda bırakırken adam yol kenarında durmuş bize bakıyordu.

Uzunca süren ve alışmadığımız bir otomobil yolculuğundan sonra, bir akşam üstü Kayadibi Köyü'ne vardık.

Köprü yapılmadığı için biraz uzaklardan dolaşmak zorunda kalmıştık. Babam köprü yapılınca yolun dört saat daha kısalacağını anlattı.

Otomobil yolculuğu annemi de beni de sarstığı için sersemlemiştik. Babamın tuttuğu evde her şey hazırdı. Bir köylü kadın çorba pişirmiş, hafif bir de yemek yapmıştı. Beşer onar kiraz da yedikten sonra yattık.

Sabahleyin horoz ve inek sesleriyle gözümü açtım. Bir eşek de uzun uzun anırıyordu. İstanbul'un ortasında böyle sesler duyulmaz. İnsana çok yabancı geliyor. Ben pencereye koştum. Sabah daha serindi. Uzaktan ova ve bu ovanın ortasından akıp giden bir su görünüyordu. Döne kıvrıla ovadan geçen bu su insana, uzaktan pek küçükmüş gibi

Lokantanın sahibi babama: Siz misafirsiniz Doktor Bey, para gerekmez, dedi.

geliyor. Yer yer iki tarafındaki kavaklar ve bodur yeşillikler görüntüyü kapatıyordu.

Köyün bulunduğu tarafta ırmak kıyısında genişçe bir kumluk vardı. Burada işçilerin çadırları bulunuyordu. İki tane de büyük baraka vardı. Güneş bu barakaların üzerindeki oluklu saçlara vurmuş, parlatıyordu.

İşçilerin şurada burada dolaştıklarını gördüm. Babam acele ile kahvaltı etti. Öğleyin yemeğe geleceğini bildirip gitti.

Annemle evi gezdik, pencerelerden baktık. Hacer adındaki köylü kadın da erkenden gelmiş, gelirken de sıcak sıcak yumurta getirmişti. Zaten yakınlarda birbiri ardı sıra tavukların gıdaklamaları duyuluyor, ara sıra horozlar da onlara sesleriyle katılıyorlardı.

Hacer Hanım anneme:

— Eeeee, da... da nasılsın bakalım hanımım, diye selam verdi.

Sonra kaldığımız kadar bizim işlerimize bakacağını, babamın kendisini tuttuğunu anlattı.

Bu kadının bir oğlu varmış. Almanya'ya gitmiş. Çoktandır ondan haber ve para gelmiyormuş. Başka gidenlerin mektuplarından öğrenmiş ki, Ahmet orada bir Alman kızı ile beraber yaşıyormuş.

Kadın içini çekerek:

— Eh, diyordu, toprak altında olacağına dağ ardında olsun. Ne yaparsın evlat bu. Eninde de sonunda da böyle işler olacak.

Hacer Hanım altı ay önce gelmiş olan bir mektubu anneme okuttu. O okurken "He, he." diye söylenerek dinledi. Sonra başörtüsü ile yaşaran gözlerini silerken:

— Ne ideyim, dedi. Analık işte. Göresim geldikçe mektubu okuturum. Yeni gelmiş gibi dinlerim.

Oğlu Ahmet'in mektubunda postaya vereceğinden söz ettiği para altı ay olmuş, daha gelmemişti. Kadın:

— Bunca yıldır evlat parasıyla mı oldum? diyordu. Ben onu besledim, askerde harçlıksız komadım, Almanya parası da verdim, Allah kimseyi evlat eline baktırmasın. Hoş benim para beklediğim yok.

Sonra anneme sordu:

— Hanımım, Doktor Bey, bayağı ak pak olmuş bir adam. Ben buraya gelecek hanımın yaşlı bir kadın olacağını sanmıştım. Vara vara sen çıktın ortaya. Hani Doktor Bey söylemeseydi ben seni onun kızı derdim, dedi.

Annem gülerek:

— Kısmet böyleymiş, dedi. Doktor benden epeyce büyüktür.

— Erkeğin yaşlısı olmaz hanım. Hem sen genç olunca kocan senin kıymetini bilir. Allah kimseyi erkeksiz komasın.

Babam iki üç tane bezli sandalye, portatif bir masa, bir iki de yemek sandalyesi almıştı. Evin küçük bir bahçesi vardı. Hem gölgelik, hem de görüntüsü güzeldi.

Babam giderken:

— Hoşgeldin, diye misafir gelir, demişti. Onları bahçeye al Nezi. Bizim salonumuz orası olacak. Hacer Hanım işlere bakar.

Hakikaten öğleye doğru ayaklarında pantolon, başlarında beyaz güneşlikle genç, orta yaşlı hanımlar geldiler. Bahçede oturdular. Öğretmenin annesi ve eşi, sonra mühendisin hanımı. Biraz sonra öteki öğretmenlerin eşleri de geldi.

İnsan doğduğu şehirden uzak hemşerilerine rastlarsa çabucak dost oluyor. Öğretmen hanımları yıllarca önce İstanbul'dan ayrılmışlar. Köy köy geziyorlarmış. Kibirsiz insanlardı. Hiç düşünmeden:

— Bakarsanız, seneye bir başka köye atarlar, diyorlardı. Bu yüzden eşyamız olmuyor. Nemiz varsa tek atlı bir arabaya sığar. İnşallah artık kocalarımız emekli olunca İstanbul'a gideceğiz. Oralarda da geçim kolay değilmiş diyorlar.

Mühendisin karısı biraz fazlaca süslü ve gösterişi seven, kibirli bir hanımdı. Kocasının apartmanları varmış. Kazancı yolundaymış, ama biraz hovarda bir erkekmiş, para tutmazmış.

— Ben çekip çevirmesem iki yakası bir araya gelmez, diyordu. Bereket işler yazın yapılıyor. Biz de köylüler gibi çalışıp kışın yiyoruz. Bazen sıcak bölgelere gideriz.

Hacer Hanım, kahve ve ayran gibi şeyler getirdikçe, ayak üstü, ağzını da açık unutarak konuşulanları dinliyordu.

Benim en çok yumurtalar tuhafıma gitti. İstanbul'da biz yumurtayı beyaz olarak biliriz. Ama annemin tembih edip bana yutturduğu yumurtaların rengi hem pembe, hem de sıcaktı.

Köye kadar gelmişken her sabah bir yumurta yutacaktım. Annem yumurtayı kırıp akını bana yutturdu. Yumurtanın neye çok ince kabuklu ve pembe renkli olduğunu sorduğum zaman:

— Tavuk yumurtlar yumurtlamaz, taze taze aldığımız için daha sıcak ve kabuğu böyle pembe, dedi. Biraz sonra kabuk beyazlaşır.

Ev iki katlıydı. Alt kat bir ahırdı. Bu ahırın bir bölmesinden geçilerek merdivenlerden yukarıya çıkılıyordu. Ahırda bir inek vardı. Bir de o kış doğmuş buzağı.

Köy, set set kurulmuştu ama otomobil ve araba sıra evlerin ve bahçelerin arasından rahatlıkla geçebiliyordu. Evlerin çoğu bahçeli ve yanlarında gübreler yığılmıştı, evlerin arasındaki yollar da topraktı. Kışın bunlar çok çamur oluyormuş.

Aşağıda, beş on tane taşçı ustası sert taşları yontarak blok hâline getiriyorlardı. Çekiç sesleri insanın kulaklarını çınlatıyordu. Mühendisi, fen memurunu, ustabaşıyı orada gördüm. Babam beni tanıttı, Mühendise:

— Orhan'ın da mühendis olmaya niyeti var, dedi.

Mühendis de elimi sıkarken şaka etti:

— Korkarım ekmeğimi elimden alacak.

Herkes bir işle uğraşıyordu. Yalnız babamın belli bir işi yoktu. Ara sıra çalışanların arasında dolaşıyor, biraz rahatsız veya bir yerini sakatlayan bir işçiye bakıyordu.

Barakalardan birinde bir köylü yemek pişirirmiş. Yüze yakın ameleye yemek veriliyordu. Biz gelmeden önce babam da onlarla beraber yemek yermiş. Yemekler, çoğu zaman etli bulgur pilavı, üzüm hoşafı, bol biberli kuru fasulye, makarna ve sabahları da çorbaymış.

Aşçı bir gölgeye oturmuş patates ve soğan soyuyordu. Hemen hemen önünde yarım çuval patates vardı. Ben kendisini seyrederken bana:

— Aslanım, dedi. Köylü kısmı çokluk et yemez. Bayramdan bayrama et yüzü görür, bir de bir hayvan iyi olamayacak kadar sakatlanırsa onu keserler. Davarı, satmak için, sütünü almak için beslerler. Burada çalışanlar mühendisten çok memnun. İki günde bir, bir koyun kesiyoruz. Böylece amele günaşırı et yiyor. Eti şehirliler, kasabalılar yer.

Suyun içine tahta kalıplar yapmışlardı. El arabalarıyla beton getirip bu kalıplara döküyorlardı. Mühendise:

— Su akıp gidiyor, çimentoyu da götürmüyor mu? diye sordum.

Mühendis:

— Bu su çimentosudur, dedi. Zaten kalıpların tahtalarını çok bitişik yaptırırız. İçindeki suyu da tulumba ile çekeriz. Harç atılır atılmaz donar.

Suyun içine direkler dikmiş, bunların üzerini kalın tahtalarla kaplamışlardı. El arabaları bu iskelenin üzerinden götürüyordu. Irmağın köprü yapılan yeri, en dar olan bölümüymüş. Ama buna karşılık çok derinmiş. İki başlara derin temeller kazarak buralara yontma taştan ayaklar yapmışlar. İskelenin üstünden karşıya geçilebiliyordu. Suyun içine de beton direkler sıralıyorlardı.

Akıntı, bu dar yerde çok hızlıydı. İnsan bu suyun akıp gitmesini saatlerce seyretse doyamıyordu. Bir taşın üstüne oturarak ırmağı seyrediyordum. Ortadan su, sesli sesli akarken kenarlarda su durgun oluyor, burada incecik balık sürüleri sağa sola kaçıyorlardı.

Kenarda geniş bir kumluk vardı. Oraya hanımlar gelip banyo yaparlarmış. Yakınındaki ağaçların yeşil rengi suda yıkanır gibiydi. Durgun yerlerde ağaçların gövdeleri de suya yansıyordu.

Babam yanıma kadar gelerek:

— Nereye bakıyorsun? dedi.

— Irmağa bakıyorum baba, dedim. Tertemiz bir su, küçük küçük balıklar da var.

Babam:

— Büyük balıklar da vardır, dedi. Levrek, sazan, tatlı su kefalı gibi balıklardan ağ ile tutuyorlar. Ama nedense köylü, balığı pek sevmiyor. Öğretmenler ister, tutulan balıkları kasabaya yollarlar. Sen bu suyun güzelliğine bakma. Bu Kızılırmak'ın kollarından biridir. Köylüler buna Delisu diyorlar. Suyun darlaştığı bu yerden yüzerek geçmek isteyen kaç delikanlıyı sular alıp götürmüş. Bazı yerde derinlik iki metreyi geçmez, ama bu dar yerde on beş kulaç su vardır.

— Bir kulaç ne kadar? diye sordum. Babam:

Orta boyda bir adam iki kolunu yanlara açarsa bir elimden öteki elime kadar olan aralık bir kulaçtır, dedi. Genellikle bir kulacı yüz altmış santimetre hesaplarlar.

— Demek yirmi dört buçuk metre kadar derinliği var.

— Evet o kadar olmalı.

— Taş ayaklar çok yüksek, nasıl çıkacak arabalar?

— İyi dikkat etmişsin, dedi babam. Bu ayaklardan daha gerilere de yeniden ayaklar yapılacak. Yaza karşı bu deli su azar, dağlardan aldığı seller, kar sularıyla öyle kabarır ki bu

gördüğün kumlukları kaplar. Karlar eriyip yaz gelince kendi yatağına çekilir. Onun için köprüyü gerilerden beri yapıyorlar.

— Su bu kadar derin, hem de hızlı aktığı hâlde bu tahta köprüyü kurmak için karşıya nasıl geçtiler?

Babam gülerek:

— Her şeyin bir çaresi vardır, dedi. Arada elli metre kadar bir açıklık var. Karşıdan karşıya önce ince bir ip atmışlar, sonra kalın bir ipi bu ince iple çekip sağlam kazıklara bağlamışlar. Böylece iki yakaya kazıklar çakarak üstünü kaplamışlar. Dikkat edersen o ip hâlâ duruyor.

— O kadar derinliğe ayak yapılacak mı?

— Hayır, dedi babam. Taş ayaktan karşıdaki taş ayağa kemer gibi kalıp yapılacak. Şimdilik bu beton ayaklar kalıpları tutmak için. Bir kere demirli beton dökülüp de kurudu mu kalıplar çıkarılacak.

— Bu kadar açıklıkta kemer çökmez mi?

— Hayır, mühendislik işte buna derler. Kemerin üstündeki baskı, iki yana, ayaklara biner. Zaten potrelden ve kalın demirlerden kemerin iskeleti de olacak.

İkindi vakti bir dinlenme molası verilmişti. İşçiler gölgelere seriliyor, çay içiyor, isteyen ekmek ve zeytin de yiyordu. Ama çoğu arka üstü gölgeye yatıp kasketini başının altına yastık yapıp uyuyordu.

Mühendis Fikret Bey, barakalardan birini yazıhane yapmıştı. Burada hesap tutuluyor, plan üzerinde uyum sağlanıyordu. İrfan Bey bana köprünün kâğıt üzerindeki resmini gösterdi. Ayrıca demir iskeletin de bir plânı vardı.

Öğleden sonra hava epeyce sıcak oluyordu. Kumlar da kızıyor, işçiler ter içinde kalıyorlardı. Babam bana da bir güneşlik uydurdu. İşçilerin neden soyunup çalışmadıklarını, böyle kat kat giysiler altında bunaldıklarını merak etmiştim. Babam:

— Köylüler buna alışıktır, dedi. Giysiler onları güneşin zararlarından korur. Bir kere terlediler mi bu ter içeride kalır, onları serin tutar. İşte başlarına da böyle, kasketin altına bir mendil koyarlar.

Aşağıda, köprü yapımında gördüklerimi anneme anlattım. Yalnız Delisu'dan söz ederken:

— Sen pek banyoya heves etme anne, dedim. Bu suyun bazı yeri çok derinmiş, akıntı da çok fazla.

Babam:

— Annenin gözünü korkutma, dedi. Bu kadar hanım var köyde. Fikret Bey boy verecek kadar derinliğe ağaçlar diktirip tel geçirdi. Kimse oradan dışarı çıkmıyor. Su biraz soğukçadır. Bu da derinliğinden ileri geliyor.

Ertesi gün pazardı. Pazar günleri işçi çalışmıyor, dinleniyor, çoğu çamaşırını yıkıyordu. Pazar günü de yemek verildiği için köyüne kadar giden pek olmuyordu.

Babamla beraber set üstündeki kahveye gittik. Burânın da manzarası güzeldi. Köydeki yaşlılar ve üç öğretmen geliyordu kahveye. Kahve Muhtar odası gibiydi. Köy evleri dağınık olduğu için ayrıca muhtar odası yoktu.

Küçük bir alanda köyün okulu bulunuyordu. Muhtar Recep adında bir köylü ihtiyardı. Ama iyi kötü bir gömlek giyiyor ve kıravat takıyordu. Bana da bir hoş geldin, dedi. Babam köydeki hastalara baktığı için köylüler çok saygı duyuyorlardı.

Köyün adının ne diye konduğunu sordum. Muhtar:

— Bilinmez, dedi. Ben de ihtiyarlardan duydum. Yukarıda, sırtta koca bir taş varmış. Köyü de bu taşın dibine koymuşlarmış. Sonradan taşın çevresindeki toprak yağmurla, rüzgârla sıyrılmış. Taş açıkta kalınca yuvarlanmış, Delisu'ya kadar gidip batmış sulara. Böyle anlatırdı büyükler. Biz köyü böyle bulduk. Ne taş var, ne de bilen.

Muhtar'a köyün adının nasıl konduğunu sordum.

Köylülerin hemen hepsi konuşkan kişilerdi. Köprünün yapımına sevindikleri kadar şehirlilerin de gelmelerinden yararlanıyorlardı. Pek hayvan beslemiyorlardı ama köyün sütünü, yumurtasını, sonra sütten çekilen yağları kasabaya kadar götürmek gerekmiyordu. Haftada bir İstanbul'a kadar giden kamyonla taze yumurta ve tereyağı gönderiliyordu.

Kayadibi köyüne geleli bir hafta olmuştu. Annem de ben de köye ve oradaki yaşantıya epeyce alışmıştık. Mühendisin

ve öğretmenlerin hanımları annemi yalnız bırakmıyorlardı. Ben de babamla beraber köprü yapımına gidiyor, işçilerin arasında eğleniyordum.

Bir sabah, köylü gençlerden biri, sırtına aldığı, hemen hemen benim yaşımda bir çocuğu getirdi ve kumların üzerine bırakıp:

— Doktor bey, dedi. Buncağız ölüyor, bir bakıver.

Babamla birlikte ben de sokulup kumların üzerine serilen çocuğa baktım. Zavallı, bir deri, bir kemik kalmıştı. Üstü başı paramparçaydı. Tırnakları, saçları uzamıştı. Kirden yüzü gözü belli değildi. Ağzı yarı açık ve gözleri de aralıktı. Babam çocuğa bakar bakmaz:

— Bunu buraya kadar ne diye sürüklediniz, dedi.

Köylü delikanlı sıkılarak:

— Muhtarın damında yatıyordu, dedi. Size eziyet olmasın diye buraya kadar yolladı. Ben ne edeyim?

Babam çocuğun incecik bileğini tuttu, ateşine baktı. Sonra mühendisle konuşarak barakaya girdi. Orada, biz gelmeden önce yattığı tek kişilik karyolaya çocuğu taşıttı. Islattırdığı bir bezi gösterip:

— Şunun yüzünü gözünü sil biraz, dedi köylüye. Kimin nesi bu? Anası, babası yok mu?

Köylü çocuğu temizlerken anlattı:

— Garibin biri bu. Kimi kimsesi yoktur. Bir ağası vardı, Alamanya'ya gitti, orada ölmüş. Haberi geldi köye. Buncağız muhtarın davarını güder, orada yatardı. Muhtar Recep Efendi bakardı buna. Bir ay var ki hastalandı, gayri ayağa kalkmaya gücü kalmadı. Konu komşu azık verirdi. Bu günlerde daha da kötüledi. Artık ne yemek yiyor, ne de su içiyor.

— Bana haber verseydiniz gelir bakardım, dedi babam.

Köylü genç:

— Bu muhtarın işi, dedi. Çağırdı beni, yükledi sırtıma, size yolladı. Herhâlde damda ölmesinden korkar.

— Anlaşıldı, dedi babam.

Çocuğun cılız kolunu ispirtolu pamukla silip bir iğne yaptı. Mühendis de gelmişti. Çocuğun hâline bakıp:

— Adil Bey, dedi. Bu zavallı bitmiş. Bundan artık ne köy olur ne kasaba. Muhtar da işi anlamış olacak ki başımıza attı:

Köylü, çocuğun saman kırıntıları karışmış, adamakıllı kirlenmiş olan saçlarından süprüntüleri ayıkladı. Bezle sildiği yerler temizlenip beyazlanıyordu. Oğlancığın vücudunda kir, hemen bir kabuk olmuştu.

Babam bana:

— Orhan, dedi. Hemen eve git. Senin çamaşırlarından versin annen. Don, gömlek, temiz bir iki bez.

Koşarak köye kadar gittim, anneme işi anlattım, çamaşırları bir paket yapıp bana verdi. Tekrar dere kenarına indim. Babam oğlanın bacaklarını da sildirtmişti. Oğlancığın yüzü meydana çıkmıştı. Ama bu yüz, kuru bir kemik kalmıştı. Çok güçlükle nefes alıyor, ağzını açmıyor, kendisini bilmiyordu.

Babam ahçıdan et suyu almıştı. Kâseyi bana verdi. Çocuğun ağzını araladık, kaşık kaşık et suyunu ağzına dökmeye başladık. Önce et suyu üstüne başına aktı, ama sonradan yutmaya başladı.

Yeteri kadar et suyu verdikten sonra ağzını sildik, örtüyü çenesinin altına kadar çekip upuzun yatırdık. Babam ara sıra onun ince bileğini tutuyor, nabzına bakıyordu.

Geldi geleli sesi çıkmayan oğlanın ağzından inilti çıkmaya başlamıştı. Gözleri yarı aralandı. İçlerinden göz bebekleri donuk donuk göründü. Mühendis:

— Gidiyor galiba zavallı, dedi.

Babam başını salladı:

— Durumu pek parlak değil ama hemen de ölmez, dedi. Bakalım, belki kurtarırız.

Ben, işçilerle beraber doğru dürüst bir yemek bile yiyemedim. Aklım hep hasta çocuktaydı. Babam onun iğnelerini yapıp, elini ayağını temizleyip benim çamaşırlarımı giydirdikten sonra rahatça yatırdı ve:

— Artık benim yapacağım bir iş kalmadı, dedi.

Ben gire çıka akşama kadar bekledim. Eve giderken de aklım geride kaldı. Evde olup bitenleri anneme de anlattık, o da acıdı.

Çocuğu işçilerden birine emanet etmiştik. Sabahleyin erkenden iş yerine indik. Köylü:

— Zabaha cek uyudu, dedi.

Çocuk hâlâ uyuyordu. Babam onu o dalgın hâlinde muayene etti, bir iğne daha yaptı ve mühendise:

— Bu oğlan aç ve bakımsız kalmış, dedi. Herhâlde sıtması da var.

Biraz sonra Muhtar Recep Efendi'de gelmişti. Çok telaşlı görünüyordu. Oğlana bakıp, temiz pak yatırıldığını görünce:

— Doktor bey, dedi. Ben çok iyi baktım bu oğlana. Ama sağlıksız bir delikanlı. Bir gün iyi, iki gün hasta. Ne zamandır çobanlık da yapmıyor. Boşuna besleyip duruyorum.

Babam kaşlarını çatarak:

— Öküz damında böyle hasta çocuk barınır mı? dedi. Ölmedik yeri kalmamış bunun. Bana evvelden haber verseydiniz ya!

— Rahatsız etmek istemedik Doktor Bey, dedi. Muhtar, Allah razı olsun köyde çok hastaya baktın.

— Aç bırakmışsın bu zavallıyı, dedi babam.

Muhtar telaşlanıp:

— Yimiyor, ne ideyim? dedi. Ağız dil vermeden yatıyor. Az beslemedim bunu.

— Belli, dedi babam. Oğlanın sırtında, bacaklarında dayak izleri var. Sen elin kimsesiz çocuğuna böyle mi bakarsın?

Muhtar yanıp yakıldı ama babam dinlemedi artık.

Muhtar çıkıp gitti. Biraz sonra bir köylü elinde küçük bir bakraç yoğurtla iş yerine geldi. Babam köylüye bakıp:

— Nedir o? dedi.

— Yoğurt getirdim, dedi köylü.

— Ne olacak bu yoğurt?

— Hüseyin yisin.

— Hüseyin kim?

— Aha bu garip oğlan.

— Sen o yoğurdu al, götür muhtara.

— Geri iletirsem muhtar çıkışır bana.

— Peki bırak ben başkası ile yollarım. Babam bir işçi çağırdı, bakracı verdi eline. Muhtara götürmesini ve bir şey söylemeden bırakıp dönmesini bildirdi.

Babam sakin bir adamdı, ama muhtarın davranışına çok kızmıştı. Mühendis:

— Cahil adam bunlar, dedi.

Bakracı götüren köylüye babam sordu:

— Bu oğlana çobanlık mı yaptırıyordu?

— İyi bildin Doktor Bey. Öyle ederdi.

— Bunun evi yok muydu?

— Vardı iki göz bir kötü ev.

— Ne oldu bu eve?

— Recep Emmi oraya hayvanlarının samanını koyar.

— Ya. Ben sorarım ona.

Köylü de gitti.

Hüseyin ikinci gün biraz toparlamıştı kendisini. Gözlerini açıp herkese korka korka bakıyordu. Babam bir bardak sütün içine bir yumurta sarısı koyup iyice çalkalayarak oğlana içirmek istedi. Oğlan kuyudan gelir gibi zayıf bir sesle karşı geliyordu. İşçilerden biri:

— Bey, dedi. Bu yabani oğlan yumuşaklıktan anlamaz.

Sonra kaşlarını çatıp çocuğa bağırdı:

— İçsene oğlan.

Çocuk korka korka:

— Mıhtar Emmi çıkışır bana, dedi.

— Muhtar Emmi karışmaz bu işe, dedi adam. Sen içmene bak.

— Ben varıp gideceğim.

— Doktor Bey salmaz seni. Eyi ol, dermanın gelsin sonracıma varırsın.

Çocuk korkudan sütü içti. Öğleyin de önüne getirilen tepsinin içindeki bir tabak fasulyeye pek bakmadı, ama ekmeğe sarıldı arsızca yemeğe koyuldu. Yemekten çok bu ekmeği beğenmişti. Sonra fasulyeyi de kaşıkladı. Üstüne iki bardak su içti. O zaman babam:

— Yakayı kurtardı, dedi. Anlaşılan bu sıtmaya tutulmuş, bir köşeye atmışlar. Kinin iğneleri iyi geldi.

Ben üçüncü gün Hüseyin'le konuştum. Koluna girerek onu ayak yoluna kadar götürdüm. Annemin yolladığı pantalonu ve benim keten ayakkabılarımı giymişti. Dizleri zayıf vücudunu çekemiyordu. Ama çok gayretli bir oğlandı. Artık yemeğini kaşıkla yiyordu. Sabahleyin ona da çorba vermişlerdi. Bir kaşık çorba alıyor, ekmekten bir parça ısırıp yiyordu.

Babamın verdiği hapı yuttuktan sonra bana sordu:

— Bu ağa senin buban mı ki? dedi.

— Evet, dedim. Doktordur o.

— Beni düver mi?

— Benim babam kimseyi dövmez.

— Ben burada yatarsam Muhtar bana çıkışır.

— Muhtar karışamaz buraya.

— O Kayadibi köyünün muhtarıdır.

— Ne olursa olsun.

— Bana çıkışmaz mı?

— Hayır, sen korkma.

— Sen çoban mısın?

— Hayır ben okuyorum.

— Ben seni köyde hiç görmedim.

— Ben yeni geldim buraya.

— Kayadibi köyünde mi okuyacaksın?

— Hayır, ben İstanbul'a döneceğim.

— Senin yerin uzak mı?

— Eh, epeyce uzak. Bir gün bir gecelik yol.

— Ayakla mı vardın geldin?

— Hayır, babamın arabası var.

— Baban araba mı koşar?

— Hayır, otomobili var?

— Ne ki?

— Sen şehre giden kamyonları görmedin mi?

— He, gördüm, bilirim. Makine değil mi?

— Evet, ama babamın makinesi insanları taşır, öyle çimento, kum, demir taşımaz.

— Makine varacağım yere tez varır. Öyle mi?

— Evet, öyledir.

— Benim ağam vardı. Alamanya'ya vardı. Orada ölmüş derler. Ölmese beni de aldıracağdı.

Bu çocuğun da duyguları vardı. Köyden hiç çıkmamıştı, bir sevgi, bir yakınlık görmemişti. Ama yeni tanıdığı insanlara biraz korku, daha da çok saygı ile bakıyordu.

Bir iki gün içinde yanakları kızarmaya başladı. Babam onu işçilerin birisine yıkattırdı, yeniden temiz çamaşır giydirtti ve kasabadan aldırttığı ayakkabı ile pantalonu da giydirtti. Zavallı oğlan barakadan çıkıp bir ağacın gölgesinde oturmaya giderken ayakkabılarını çıkartıp eline alıyordu. Onların eskimesinden korkuyordu.

Bütün köy babamın, Hüseyin'i ölümden kurtardığını söylüyordu. Muhtar Recep Efendi o zamana kadar çocuğa pek iyi baktığını, kendi evladı gibi beslediğini, giydirip kuşattığını söylüyordu. Ama oğlancağızın bir köylünün sırtında yarı ölü bir hâlde ırmak kenarına yollandığını bütün köy biliyordu. Zaten onun yeniden canlanacağına kimse inanmamıştı.

Babam, çocuğun dayak yediğini de biliyordu. Bunu mühendis ve çocuğu getiren köylüye göstermişti. Bu derin morartılar, dayak izleriydi. Çocuk dayaktan o derecede korkmuştu ki muhtarın adı geçtikçe rengi kaçıyor, titremeye başlıyordu.

Recep Efendi öğretmenlerden biriyle babama Hüseyin'in nüfus kağıdı ile evinin anahtarını yollamış:

— Bu zamana kadar ben babalık ettim, bundan sonra Doktor bey baksın, demişti.

Bu evi ben de, babamla beraber gidip, gördüm. Daracık bir aralıktan iki küçük odaya giriliyordu. Evin paramparça bir iki ot minderi, kararmış ve paralanmış iki hasırı vardı. Her iki odanın da pencerelerine tahtalar çakılmıştı. Muhtar acele ile samanını, otunu köylülere taşıtıp kendi evinin altına koydurmuştu.

Babam pazar günü kahveye gittiği zaman muhtar da oradaydı. Recep Efendi her yerde babamın iyiliğinden çok

kötülüğünden söz ediyordu. Babamın köydeki bütün hastalara baktığını, sıtmalı olan bu insanları sağlıklarına kavuşturduğunu bilmezlikten geliyor, kendisine iyilik sever bir adam süsü veriyor, kahvede:

— Doktor Bey, diyordu, bu yaşa kadar küçük Hüseyin'e ben babalık ettim. Bundan gayri de sana emanet.

Babam bu söze kızmış ve herkesin içinde:

— Sen zavallı oğlanın öleceğini anlamasaydın kalkıp da bana yollamazdın, dedi. Hüseyin'in öleceğinden korktun da yolladın. Hangi babalıktan söz ediyorsun? Bu yaşta çocuğa çobanlık yaptırdığını bilmiyor mu bu köylüler? Oğlanın evini de saman ambarı yapmışsın. Tıkmışsın öküz damına. Aç bıraktığın, çalıştırdığın bir şey değil, ama buncacık çocuğu dövmek için sen nasıl bir canavar olmalısın ki, elin kalkıyor?

Muhtar dayağın yalan olduğunu söylemişti ama babam bağırarak onu susturup:

— Bunu herkes gördü, dedi. Zaten oğlanın vücudundaki çürükleri görür diye hastalandığı zaman bana haber yollamadın.

Muhtar kahveden çıkıp gitmişti. Bir iki ihtiyar arkasından hayli söylenmiş, sonra babama:

— Seni Allah gönderdi bey, demişlerdi. Yoksa Hüseyin bu adamın elinde ölüp giderdi. El kadar bir yufka ekmeği ile çoban köpekleri bile çalışmaz. Hüseyin yabani olup çıkmıştı. Kimseyle konuşmazdı. Bir konuşsa dayak hazırdı. Karısı, kızı da bilir Recep'in ne adam olduğunu. Kayadibi köyünde böyle adam çıkmazdı ama...

Aradan bir hafta, on gün geçti. Hüseyin bayağı kendisini toplamış ve yüzü gözü meydana çıkmıştı. Fakat kimse ile konuşmak istemiyor, zaten pek konuşmasını bilmiyor, sık sık:

— Recep emmi bana çıkışır,

— Recep emmi beni düver, diyordu.

Kahvehanede durmadan Hüseyin'e yaptığı iyilik ve babalığı anlatmaya kalkan Recep Efendiye babam çıkıştı.

Çocuğun üstünde bir korku vardı. Ayrıca bulgur pilavından, fasulyeden başka bir şey yemiyordu. En çok sevdiği ekmekti. Kasabadan getirilen bu ekmek onun seve seve yediği bir yemişti.

Hele eti hiç yemiyordu. Kendisine yemek yediren işçi zorlarsa ağzında tutuyor, bir türlü yutamıyordu.

Hüseyin en fazla benimle konuşuyordu. Davranışları, yemek seçmesi ve sessizliği için Mühendis Fikret Bey onun

geri zekâlı olduğunu söylüyordu. Ama babam bu fikirde değildi.

Yine bir pazar günü kahveye gittik. Muhtar hemen toparlanıp gitmek istedi. Fakat babam:

— Recep Efendi, dedi. Hüseyin için sana soracaklarım var.

Muhtar sıkılarak:

— Benden davacı mısın? dedi.

— Hayır, dedi babam. Bu oğlanın hâlleri bana garip görünüyor. Bunun anası babası kimdi, ağabeysi ne oldu?

Muhtar anlattı:

— Doktor bey, nüfus kağıdında anasının, babasının adı var. Onların hiç malları yoktu. Dededen kalma iki göz bir evleri vardı. Karı koca şunun bunun tarlasında ırgatlık ederlerdi. Ziyansız insanlardı.

Babam sordu:

— Hüseyinin ağabeysi bu çocuğu kime bırakıp gitti?

Muhtar yine anlattı:

— Aha buradakilerin hepsi bilir. İsmail'in askerlik çağı yakındı. O da ırgatlık yapıyordu. Hüseyin'i sever, onu isterdi. Bu sebeple işe varırken onu eve kilitlerdi. Hüseyin böyle kapalı büyüdü. Köy çocuklarıyla oynamadı, başka kimseyle görüşmedi. Ama ağası Alamanya'ya gitmeyi kafasına koydu. Alıp bu oğlanı bana getirdi. Benim de hiç çocuğum olmamıştı. Bakarım diye aldım. İsmail'de Alamanya'dan para yollayacaktı. Gitti, gidiş o gidiş. Hüseyin kaldı benim başıma. Ne konuşur, ne bir işe bakar. Kaçar kaçar gider kırlara. Acıkmayınca gelmez. Çoğu zamanda ağası için ağlar.

Bir iki köylü:

— He, dediler. Böyleydi oğlancık.

Muhtar konuşmasını sürdürdü:

— Bir çobanım vardı. Hüseyin'i de ona kattım. Davarlarla beraber onu da götürürdü. Hüseyin hayvanları çok severdi. Onların arasında dolaşırdı. Çoban askere gidince Hüseyin gayri çobanlık yapmaya başladı. Baktım ki hayvanlara iyi bakıyor, onları otlatıyor, sırasında suya da indiriyor, çoban olarak bıraktım. İnan olsun ben onu damda yatırmazdım. Yere yatak sererdim, orasını gösterirdim, ama kaçar, dama gider, öküzün, ineğin yanına uzanır, yatardı. İnsanlardan kaçıyordu. İnekler, öküzler çok sıcak olur. Bakarsın dam kış günlerinde ateş yanıyormuş gibi sıcak olur.

Bir ihtiyar:

— Doğrudur, dedi. İnekler yattıkları damları ısıtırlar.

Muhtar:

— Babanın canına rahmet Musa Dayı, dedi.

Sonra anlattı:

— İşte böyle olmuştu bu iş. Hüseyin benim yanımda kaldı. Ne yersek analığı ona da yedirirdi.

Babam sordu:

— Bu çocuk et yemiyor?

Muhtar:

— Bey, dedi. Biz yimiyoruz ki bu oğlan yesin? Ya bir hayvan sakatlanıp da keseceğiz, ya kurban bayramı olacak da hâli vakti yerinde olan biri kurban kesip komşularına dağıtacak. Biz hayvanları satmak için, yününden, sütünden, yavrusundan yararlanmak için besleriz. Köycek et yemeğe alışmamışız. Şurada Delisu var. Kefal derler bir balık türü vardır, irice olur. Ama bir kul da varıp tutarak evine getirmez. Balık tutup kasabaya iletenler, satanlar olur, ama bizler yemeyiz. Hüseyin de et yemeğe alışmamış. Kasabaya varıp somun alırsam bir parça da ona verirdim. Böcek gibi yerdi.

Hüseyin'in garip davranışları vardı. Babam kasabadan ona da bir beyaz şapka almıştı. Bu güneşliği Hüseyin de başından çıkartmıyor, hatta onunla yatıyordu. Hele ayakkabıyı çok seviyordu ama onu hep elinde taşıyor ve gittiği yere götürüyordu.

Ben bazen elime bir kitap alırdım. Bir ağacın altında okurken yanıma gelen Hüseyin kitaba bakar bakar bir şey anlamazdı.

Babam başöğretmenlik yapan Cemil Bey'e Hüseyin'i gösterdi. Onun okuyup okuyamayacağını anlamak istedi. Öğretmen bu işi iyi biliyordu. Çocuk okutmak, çocukla anlaşmak için uzmandı.

Cemil Bey bana bir bardak ayran verdi. Bir bardak da Hüseyin'e verdi. Ben bir şey verince "Sağ ol" demesini öğretmiştim Hüseyin'e. Hüseyin öğretmene "Sağol" dedi.

Cemil Bey çocuğun başına, alnına, gözlerine dikkatle baktı. Babama:

— Bu çocukta bir değişiklik yok, dedi. Kimsesiz büyümüş, biraz da hırpalanmış. Ben köydeki çocukları okula çağırırken bunu da uzaktan gördüm. Muhtar bana geri zekâlı olduğunu, insanlara sokulmadığını söylemişti. Ama kafanın biçimi, gözlerinin içindeki bakışı normal bir çocuk olduğunu gösteriyor.

Babam:

— Ben de öyle görüyorum, dedi. Yalnız dağda, kırda büyümüş, kimsesiz kalmış. Görmemiş, konuşmamış, ne yapsın zavallı.

Babam daha sonra:

— Cemil Bey, dedi. Biz buralarda fazla kalamayacağız. Bu yıl okullar açılınca Hüseyin'i de okutur musunuz?

Başöğretmen:

— Çok isterim, dedi. Ama söz veremem. Bu çekingenlik, bu görgüsüzlük içinde onu yetiştirmek zordur. Kimseye sokulmuyor. Ama Orhan'la arkadaşlık eder, biraz açılırsa bir çaresine bakarız.

Babam daha sonra:

— Bu işi başarırsak, dedi. Muhtarın eline düştüğünü istemem. Okulun bir tarafında yatar, kalkar, belki sizlere hizmet eder. Ben ayrıca onun için para gönderirim.

— Çocuk okutup yetiştirmek bizim görevimizdir Doktor Bey, dedi öğretmen. Bu kadarcık bir iyiliği biz de severek yaparız, yeter ki Hüseyin biraz açılsın, rahat konuşacak hâle gelsin.

Hüseyin'i insanlara, yiyeceklere, konuşmaya alıştırmak işini ben üzerime aldım.

Akşamları babam hep soruyordu:

— Seninki bugün ne yaptı?

— Sesli sesli kitap okuyordum, diyordum. Kitabı aldı elimden. Evirip çevirdi, birisiyle konuştuğumu mu sanıyordu kimbilir.

— Demek araştırmaya başladı, dedi babam. Zavallı çocuk yabani olmuş. Her gün dağ başında, hayvanların arasında, nereden öğrenecekti.

Hüseyin'in konuşması da sınırlıydı. Hayvanları, çiftlik aletlerini adlarıyla biliyordu. Biçmek, kaldırıp götürmek, yüklemek, taşımak gibi şeyleri bildiği gibi, kitap, kalem gibi eşyanın adlarını da öğreniyordu.

Ben ona bir şey öğretebilmek için çok uğraşıyordum. Meselâ bir eşek resmi yapıyordum. Gösteriyordum. Hüseyin bunu bir eşek resmi olduğunu anlamıyordu. Ama binip geldiğimiz babamın otomobilinin resmini yapıp kendisine gösterdiğim zaman alık alık yüzüme baktı, onun arabanın

yanına götürdüm. Tekerleklerini ayrı ayrı gösterdim. Adını sordum:

— Makine, dedi.

Köylüler işleyen aletlerin çoğuna makine diyorlardı. Lokomotif, kamyon, otomobil hep makineydi. Hüseyin'e:

— Makine, otomobil, dedim. Artık elimdeki resimle veya kitabımdan gösterdiğim resimlerle onu eğitmeye çalıştım. Ona arabanın parçalarının adlarını bellettim. Benzini koklattım. Yüzünü buruşturdu, ama bu acı ve insanın elini üşüten, kötü kokan suyun adını öğrendi.

Ona ilk defa et yedirmek için köyden aldığımız patlıcanla şehirden gelen eti, bir et, bir patlıcan şiş kebabı yaptık. Hiçbir şey söylemedik. İşçiler her zaman ele geçmeyen bu yemeği kapışarak yediler. Biz de yedik. Hüseyin et yemiyordu, ama bu kebabı hiç nazlanmadan yedi. Artık o başka çeşit yemeklerden korkmuyordu.

Bir pazar annem merak edip onu görmek istemişti. Aldık, otomobile bindirerek eve götürdük. Annemi görünce şaşırdı. Annem köylü kadınlar gibi giyinmiyordu. Hüseyin pantalonlu bir kadın görmemişti. Ama Hacer Hanımı gördü, sırıttı, ona:

— Ana, dedi.

Kadın gülümsedi:

— Eyi misin Hüseyin, dedi.

— Sağ ol, dedi Hüseyin.

— Babam, annem, ben, Hüseyin'i de alarak yemek masasına oturduk. Hüseyin pirzolaya çekinerek baktı. Annem onun tabağını alarak etleri küçük küçük doğradı ve:

— Ye Hüseyin, dedi. Çok beğeneceksin.

Etin lezzeti Hüseyin'i çekingenlikten uzaklaştırdı. Ama çatalı tutmasını, ete saplamasını bilmiyor, benim bu işi nasıl

yaptığıma dikkat ediyordu. Ben ona yardım ettim. Babam gülümseyerek:

— Yabani yavaş yavaş adam oluyor, dedi.

Annem üzüldü:

— Öyle deme Doktor, dedi. Ne yapsın zavallı.

Annem Hüseyin'e bir çatal, bir de kaşık hediye etti. Bunları saracak bir de peçete verdi.

Annem, Hüseyin'e bir çatal ve kaşık hediye etti.

Ertesi gün Hüseyin aşağıda, bu çatalla yemeğini yedi. Artık taze fasulyenin içinde et olursa onun da tabağına koyuyorlardı. Hiç nazlanmadan yiyordu.

Günler geçtikçe bu çocuk insanlara, eşyaya ve konuşmaya alışıyordu. Cemil Bey bir gün onu sorguya çekti. Kitabın, kalemin, defterin adlarını hemen söylüyordu. Kitaptaki resimlerin de artık ne olduğuna bakar bakmaz anlıyordu.

Cemil Bey:

— Bu nedir?

Dediği zaman, at, bardak, kitap, makine, balık gibi isimleri söylüyordu. Cemil Bey onun gittikçe açıldığını görmüş ve iyice ümitlenmişti.

Hüseyin'in çevresiyle ilgilenmesine ben sebep oluyordum. Bu zavallı köy çocuğunda sanki uyuyan bir zekâ vardı. Altı aylık bir çocuk kadar saf ve çevreye karşı meraklıydı. Artık ben araştırmıyordum, o bana merak ettiği bir şeyin ne olduğunu soruyordu. Kendisine anlattıklarımı çabucak aklında tutuyordu.

On bir yaşında olmalıydı. Nüfus kağıdında daha küçük görünüyordu. Ağabeyi de onu da Almanya'ya götürmeye kalkmış, o zaman nüfus kağıdı çıkarttırmıştı. Muhtar:

— Benim kısrakla yaşıttır, diyordu. Rahmetli anası bu oğlanı dünyaya getirdiği gece benim kısrak da doğurmuştu. Tay bugün on bir yaşında.

Sonra kendisini suçsuz göstermeye çalıştı:

— Bizim buralarda bu iş geç olur. Arayıp soran olmaz. İleride gerekir diye nüfus kâğıdı çıkartırız. O sırada ben muhtar değildim. Ama benden evvelki muhtar Halil Efendi kütüğe yazmış Hüseyin'in doğumunu. Sonradan da anası, babası öldü, İsmail ilgilenmedi, böyle kaldı.

Hüseyin bir ay içinde etlenmiş, gücünü kazanmıştı. Ne de olsa köy çocuğu idi. Çobanlığı sırasında dağ bayır dolaşmış, sonra hemen her gün muhtarın hayvanlarının yattığı ahırdaki gübreleri kürümüş, küfe ile evin yanındaki avluya taşımıştı. Ağır işlere alışıktı. Hatta işçiler gibi çimento çuvallarına yapışıp kaldırmaya çalışıyor, ağır taşları yuvarlayıp götürüyordu.

Çalışmak ona yaradığı için babam onun ayak işlerinde kullanılmasını istedi. İşçiler beton kararken Hüseyin dikkatle bakıyor, hortumla su serpiyor, el arabasını doldurmak için yardım ediyordu.

En çok hoşlandığım, eğretiden yapılan ve karşıya geçmekte kullanılan tahta köprünün üstünde durarak hızla akan ırmağı seyretmekti. Suların küçük dalgalar yaparak, hoplayarak ve sesli sesli akmasını seyretmeye doyamıyordum.

Kayadibi Köyü'nün pınar suyu da vardı, çok güzel içiliyordu, havası da pek güzeldi, ama bağları, bahçeleri sulayan sebzeleri, ağaçları yetiştiren bu Delisu dedikleri ırmaktı.

Köylüler daha yukarılarda, suyun içine kayalar atıp set yapmışlar ve yükselen suyu bir ark açarak bağlarına, bahçelerine kadar ulaşmasını sağlamışlardı. Ayrıca akıntının çok olduğu yerde bir de değirmen vardı. Bu değirmenin suyu da bir arkla geliyor, değirmenin çarklarına dökülerek onu çeviriyordu.

Hasat zamanı yeni bittiğinden bu değirmen hemen bütün gün işliyordu. Eşeklerine buğday çuvallarını yükleyen ihtiyarlar, ya da kadınlar değirmenin ağaçlık avlusunda sıra bekliyorlardı.

Ben sık sık, Hüseyin'le beraber bu değirmene giderek kocaman taşın nasıl döndüğünü ve bir taraftan buğday dökülüp diğer taraftan un alındığını seyrediyordum.

Değirmenci ihtiyar bir adamdı. Çok zayıf bir kızı vardı. Babam bu kıza bakmış ve bir iki kinin iğnesi yaparak sıtma-

sını iyi etmişti. Ama bu hastalık yine baş kaldırır diye gün aşırı yutması için kinin hapları veriyordu. Bir iki defa ben götürdüm bu kininleri. İlkinde İhtiyar Mustafa Çavuş:

— Hoş geldin oğul, sen kimlerdensin? diye sormuştu.

— Ben Doktor Adil Bey'in oğluyum, dedim. Babam Zeliha için bu kininleri yolladı. Bir gün yutacak, bir gün yutmayacak.

İhtiyar değirmenci benim başımı okşayıp:

— Allah ondan irazı olsun, dedi. Her derdin bir çaresi vardır, emme iş adamına rastlamakta. Senin buban hızır gibi yetişti, yoksa Zilha gitti gittiydi.

Kutuyu aldı, bana da kızını tanıttı. Zeliha cılız, renksiz bir kızdı. Ama artık yatmıyormuş, babası onu besliyormuş.

Hatta ben oradayken bir iki kere gördüm. Mustafa Çavuş ununu öğüttüğü kadının uzattığı parayı almamış:

— Sen günde iki taze yumurta yolla bana Fatma Bacı, demişti. Paraya gerek yok. Sen yumurtayı kesme, ben de senin bu kışlık ununu öğütürüm.

Köyde para kıt olduğu için böyle yumurta ile, tereyağ ile, peynirle, bazen balla alış veriş yapıyorlardı.

Babam iç hastalıkları uzmanıydı. Ufak tefek yaralara da bakardı. Ama köyde insanlar kadar hayvanlara da bakmak gerekiyordu. Veterinerlik büsbütün başka bir işti. Ama bunu anlamıyordu köylüler. Doktor değil mi, artık bir hayvana bakamaz mı?

Babam bir iki güçlükle karşılaştığı için kasabadaki bele diye baytarıyla da konuşmuş, tavuklar için aşı, büyük ba hayvanların bazı hastalıkları için gerekli ilâçları almıştı.

Bazen köprü başına kadar gelen bir köynünün bir ineğ çekip getirdiğini görünce artık fazla yadırgamıyordu. Böyl bakım için bir hayvan getirilince, Hüseyin nerede var, nere

de yok koşarak geliyor, hasta hayvanın boynuna sarılıyor, okşuyordu.

Ben hâlâ hayvanlara alışamamıştım. Isırmalarından, boynuzlarından, tepmelerinden korkuyordum.

Babam hayvanın rahatsızlığını anlayıp dinledikten sonra kitap karıştırıyor, ya bir serum yapıyor, ya da bir kabın içinde ilaçlı bir su kaynattırıp hayvana içirmeye çalışıyordu.

Hayvanların çoğu ya ottan zehirleniyor, ya da yılan sokmasından ölüyorlardı. Yılanların çoğu da inekleri sokuyordu. Köylü:

— Olmaz olasıcalar, diyordu. Bu yılan milleti en çok süt kokusuna gelir. İnekleri zehirler, öküzlere ilişmezler.

Bazen sancılı bir at getiriyorlardı. Hayvan olduğu yerde duramıyor, inliyordu. Böyle sancılanan atların karınlarına çıra yakıp sıcağını tutar, ya da üstüne binip zorla koşturuyorlarmış.

Babam teri kurutulmadan, yorgun yorgun soğuk su içirilen ve bu nedenle hastalanan hayvanların derdini öğrendikten sonra bezen bu sancılı hayvanı sıcak kuma yatırıyor, başını gölgede bıraktırıp vücudunu kumla örtüyordu. Bu sıcak kum banyosu hayvanlara iyi geliyordu. Babam bir de enjeksiyon yapıyor, gerekirse ılık suya biraz ilaç koyup hayvana içirtiyordu.

Bazen hayvanların rahatladıklarını, boyunlarını uzatıp iniltiyi keserek artık kımıldamadan uyuduklarını görüyorduk. Hayvanları iyileştirmeye çalışırken Hüseyin sağa sola koşuyor, istenileni getiriyordu.

Gün geçmiyordu ki, eve gittiğimiz zaman annem, bir bakraç yoğurt, bir petek bal, bir çömlek tereyağı, ya da bir sepet armut veya vişne getirilip bırakıldığını, getireni tanımadığını söylemesin.

Taze soğan, salatalık, sebze getirenler de oluyordu. Babam para yerine yiyecek gönderenlere, eğer kendisini tanımışsa darılıyordu. Hastayı, ya da hayvanı muayene ederken:

— Ben para ile çalışmıyorum, diyordu. Eve bir şeyler yollamaya kalkma.

Ama yine de yolluyor, bırakıp kaçıyorlardı.

Babam oturduğumuz kadar sütünden faydalanmamız için bir inek kiralamış ve altımızdaki ahıra koymuştu. Hacer Hanım'ın bir işi de bu inekle epeyce büyümüş olan danasına bakmaktı. Annem de sarı ineğe alışmıştı artık.

Bu arada Hüseyin epeyce açılmıştı. Başında beyaz güneşliği, ayağında keten ayakkabısı, altında pantalonu ve sırtında ceketi vardı. Beni taklit ederek gündüzleri ceketini çıkartıp asıyor ve gömleğinin kollarını katlayıp sıvıyordu. Saçları da benimki kadar uzamıştı. Ona hediye ettiğim bir tarakla sık sık saçlarını tarıyor ve bu tarağı ceketinin cebine koyuyordu.

Hüseyin artık konuşkan bir çocuktu. Köyde kullanılmayan kelimeleri bilmiyordu. Köyde olmayan eşyanın adların bilmiyordu.

Öğretmen Cemil Bey bana sık sık:

— Orhan, diyordu. Bu çocuğu sen eğitmelisin. Yoksa okula başladığı zaman çok sıkıntı çeker.

Yeni yeni uyanan Hüseyin'in aklı ermeye başlamıştı. Ara sıra bizim konuşmalarımıza kulak veriyordu. Gitmekten söz ettiğimizi anlıyordu. Bir gün bana sordu:

— Orhan, siz memleketinize varınca ben ne olacağım?

— Sen bu Kayadibi Köyün'de kalacaksın, dedim. Burada Cemil Bey seni okutacak.

— Muhtar beni bırakmaz ki.

— Hayır, muhtar sana karışmayacak. Artık çobanlık yapmayacaksın.

— Elin adamı bana yimek verir mi ki?

— Sen hem okuyacaksın, hem de okulun işlerine bakacaksın. Okul senin evin gibi olacak. Orada yatıp kalkacaksın.

— Ben el adamının yanında olurmuyum ki?

— İstersen bizimle İstanbul'a gel.

— İstanbul'a mı?

— Evet.

— İstanbul'da böyle Delisu var mı?

— Memleketin birçok yerinde var. Bak bu su çok uzaklardan geliyor, buraları sulayıp yine çok uzaklara gidiyor, orada denize dökülüyor.

— Deniz dediğin ne ki?

— Deniz koca bir sudur. Aktığını görmezsin. Dünyayı kaplamıştır. Bütün akar sular denize dökülür.

— Taşmaz mı deniz dediğin?

— Hayır, hiç taşmaz. Sana buğunun ne olduğunu söyledim ya.

— Ha, bilirim. Kaynayan sudan çıkan ıslak duman.

— Evet, işte deniz güneşin altında böyle ıslak duman çıkartır, bu duman bulut olur, bulut da yağmur olur, kar olur dağlara, ovalara yağar, seller akar, bu seller böyle dereleri, ırmakları oluşturur. Sonra yine güneşin ısısı ile bulut olur, yine yağmur olur, kar olur, dere olur denize akar. Sular böylece ala vere yapar durur.

Hüseyin bu düşünceyi, bu işi kafasına yerleştirmek için bir zaman düşünmüştü. Bilmediği daha çok şey vardı. O şimdiye kadar yalnız gördüğünü öğrenmişti.

Bir zaman düşündükten sonra bana sordu:

— Gayri ben seninle senin memleketine varırsam bir daha bu Kayadibi köyünü görmez miyim?

— Göresin gelirse gelir görürsün.

— Köylü bana çıkışmaz mı?

— Ne diye çıkışacak?

— Köyü bırakıp gitti diye.

— Hayır, çıkışmaz. Bak birçok delikanlı köyü bırakıp Alamanya'ya çalışmaya gitmiş. Burada kalanlara mektup yazıyorlar.

— Ben gitsem kime yazacağım ki. Benim kimim kimsem yok bu köyde. Bir sürüyü götürdüğüm yamaçlar var, bir uzaktan gördüğüm dağlar var. Bir de koca meşe var.

— Nedir o koca meşe?

— Benim ağacım o?

— Senin ağacın mı var?

— Benim dersem hep altında güneşten korunurdum. Sürüyü onun gölgesine çekerdim. Koyunlar, inekler gölgede serilip dinlenirlerdi. O meşenin içi oyuktur. Yağmur oldumu ben bu oyuğun içine dalardım. Meşenin oyuğu çok büyüktür. Ben sığarım, bir iki koyun da sığar.

— Nerede bu meşe?

— Köyün öbür yanında. Buralarda onun kadar kocamış ağaç yoktur. Bu ağacın doruğunda kara kuşun yuvası vardır. Her yıl oraya gelir, yavru çıkartır. Sonra büyüyen yavrular başka yerlere göçerler.

— Sen bu meşeyi çok seviyorsun demek?

— He, severim. Benim evim sayılır ora.

— Bir gün beni oraya götür Hüseyin.

Hüseyin, altında dinlendiği koca meşe ağacını bana zevkle anlatıyordu.

Kayadibi köyünde zaman çok çabuk geçiyordu. Annem biraz sıkılıyordu ama ben köprü yapımında çok eğleniyordum.

Annemin iştahsızlığı, sinirli hâli köye gelince epeyce düzelmişti. Çok rahat uyuyor ve küçük bahçenin gölgeliğinde, bezli sandalyeye uzanıyor, ya da hemen her gün gelen misafirlerle konuşuyordu.

Temmuz ayı da bitti. Köprünün ayakları tamamlanmış, artık üstünün yapımına geçilmişti. Demir iskelet kumlukta yapılmış sonra yerine götürülerek iki yakadaki ayaklara oturtulmuştu. İskeletin yanları ve altı tahta kalıplarla örtülüp üstünden beton dökülecekti. Hüseyin canla başla çalışıyor, iş görüyor, konuşuyor, konuştukça açılıyordu.

Ona Eylül ayının sonunda gideceğimizi söylediğim zaman şaşakaldı:

— Ben ne olacağım? dedi.

— Sen köyden ayrılmak istemiyorsun.

— Burada benim evim var, dağlar var, koca meşe var. Davar güderim, elin tarlasında, bağında çalışırım.

— Sen bilirsin Hüseyin. Ama okumak da gerekli. Bak ağan durmamış bu köyde, rençberlik yapmak istememiş, çıkıp gitmiş. Toprak insanı çok yorar. Anan, baban da yorgun düşmüşler, bir rahat etmeden ölmüşler. Köyde herkesin ırgadı var, işçisi var, kendi işlerini kendileri görüyorlar. Sana iş verseler bile temelli çalıştırmazlar. Sen Cemil Bey'in yanına gir. Hem okursun, hem onlara yardım edersin. Yer, içersin. Babam her ay senin için öğretmene para yollayacak.

— Neye yollayacakmış baban?

— Babam seni çok sever, hem sen benim arkadaşımsın.

— He, arkadaşınım.

Hüseyin artık, hemen her gün ne zaman ve nasıl gideceğimizi soruyordu. Fikret Bey ona az bir gündelik veriyordu. Bu gündelikleri koynunda taşıyordu. Bazen çıkarıp çıkarıp bakıyor ve bana kaç para olduğunu soruyordu.

Köyde para kıttı, çoluk çocuk elinde dolaşmazdı. Ama ufak paraları çocuklar biliyorlardı. Hüseyin para görmemişti ki. Ben beş, on, yüz kuruşluk paraları öğretiyordum.

Hüseyin parayı önce büyüklüğünden, küçüklüğünden öğrenmişti. Sonra da paraların üstündeki rakamları sayıları öğretiyordum. Arada bir erik toplar, paylaşırdık. Hüseyin bölüşelim, derdi. Ben erikleri bir ona bir kendime ayırırdım.

— Bir sana, bir bana, iki sana iki bana. Bak beş tane benim var, beş tane de senin. İkimizinkini birleştirip sayarsak on tane olur.

Ben sayıyordum, ona da söyletiyordum. Yalnız ve kırlarda büyümüş olan bir kimsesiz çocuk sayıyı ne bilsin!

Benim Hüseyin'i eğitmek istediğimi herkes biliyordu. İşçiler, ustalar da bana yardım ediyorlardı. Ahçı bile tabağına yemek koyarken Hüseyin'e kaç kaşık koyduğunu saydırıyordu.

Mühendis Fikret Bey de yardımcı oluyordu. Çocuktan bir şey istiyor, meselâ dört tane çivi istiyordu. Hüseyin sayıları önce ona kadar öğrendi. Ben ona daha sonra toplamayı öğrettim. Kumlukta şeytan minaresi denilen böcek kabuklarını toplayıp sayıyordu. Sonra bunları birbirine katıyorduk. İkimizin şeytan minareleri şu kadar oldu diyorduk. Sonra birer birer eksiltiyorduk. Hüseyin bu işlemi çabuk kavradı, ama bunu bir oyun sayıyordu.

Mühendis de biraz sıkıştırmıştı.

— İyi kötü her işçi para alınca imzasını atıyor, dedi. Sen imza atmasını öğrenmezsen ben de sana gündelik vermem.

Hüseyin'e küçük bir kalem, bir de cep defteri verdik. Adını yazmayı öğrenmeye çalıştı. Belki on beş gün içinde ancak okunabilecek gibi adını yazmasını belledi. Ben ona kendi adımı, babamın adını da yazıyor, okutmaya çalışıyordum. Bir defa, bu işin kolayını kavrayınca Cemil Bey'in verdiği eski bir alfabeyi yanında taşımaya başladı.

Gündüzleri, dinlenme saatinde ırmak kıyısında otururken Hüseyin'i çalıştırdım. Harfleri çatmasını bilmiyordu, ama kalıp kalıp sözleri öğreniyordu.

Daha sonra öğrendiği kelimeleri alfabeye bakarak defterine yazmaya başladı. Her çocuk onun kadar hevesli olamazdı. Sıkılmıyordu, ezberliyordu, şekilleri görünce ne olduklarını anlatıyordu. Alfabe okuduğu sayfadaki kelimelere rastladıkça bir şey bulmuş gibi bana da gösteriyordu.

Pazar günleri yukarıya geliyordu. Bizde kahvaltı ediyor, yemeğe kalıyor, bizim hayatımıza karışıyordu.

Bir gün, koca meşeyi görmeye gittik. Ağustosun ilk haftasıydı. Hava çok sıcaktı. Epeyce uzakta olan meşe ağacının yanına gittik. Hüseyin heyecan içindeydi. Elleriyle koca ağacı okşuyor:

— İşte benim meşe bu, diyordu. Bak oyuğuna. Nasıl, büyük değil mi? İki insan üç insan girse rahat oturur. Benim Meşem bu.

Kuşların yuvalarını, yabanî hayvanların kovuklarını bellediği ve benimsediği gibi. Hüseyin de bu ağacı seviyordu. Üç yıl kadar çobanlık yapmış bu ağacın kovuğunda, yağmurdan, rüzgârdan korunmuştu. Bu ağacın gölgesinde otururken çayırda, kırda otlayan koyunları, inekleri seyretmiş, karşıdaki koca koca dağlara bakıp düşünmüştü. O yalnız ağacı değil, bu uzaktaki dağları da benimsemişti. Gözlerinin görebildiği yere kadar bu çayır çimen, bu yamaçlar onundu ve onun anayurdu idi.

Her zaman bana bağlı görünen Hüseyin bu, meşenin altına girdiğim zaman ev sahibi gibi davranmaya başladı. Bana uzakları gösteriyor, bana bir şeyler öğretmek istiyordu.

Biz dinlenirken uzaktaki sürüden ayrılan bir köpek havlayarak bize doğru gelmeye başladı. Ben korktum. Hüseyin:

— Korkma, dedi. Bu muhtar emminin sürüsüdür, bu itler beni bilirler. Sen rahat otur, sakınma.

Köpek yanımıza kadar geldi. Hüseyin onun başını okşadı. Bu köpek öyle çok iri bir hayvan değildi, ama bakışları kanlı

ve sertti. İstanbul'daki sokak köpekleri gibi insana yılışmıyor, gözlerinin içi gülmüyordu.

Bu hayvanın boynunda çivili bir tasma vardı. İki kulağı da yırtıktı. Ben konuşmaya bile korkuyor, yerimden kımıldamıyordum. Nihayet ta uzaklarda bulunan çoban seslendi, köpek kalktı, bayırdan inerek bizden uzaklaştı.

Hüseyin'in koltukları kabarmıştı. O da bana bir şeyler öğretmek istiyor, böyle bir raslantı, eline geçtiği için seviniyordu:

— Orhan, bilir misin bu çivili tasma ne işe yarar?

— Bilmem, dedim.

— Bak iyi belle, dedi. Bu çivili tasmayı itlerin boyunlarına takarlar ki kurtlar saldırdığı zaman boyunlarından kapmasınlar. Kurtlar itlerin boğazlarını yakalarlar. Boğuşurken bu itler Kurtları boğar, paralar, ama kurtlar itlerin boyunlarına diş geçiremezler.

— Bu köpekler koyunları paralayıp yemezler mi?

— Yok, yemezler. İyi bakarlar sürülere. Bir tanesi eksik olsa arar, bulur, çevirir, getirirler.

— Sen hiç sürüden bir hayvan kaybettin mi?

— Ben mi? Yook. Ha siz buraya gelmeden önceydi. Davarı çevirip getirdim. Baktım, dananın biri yok. Recep Emmi de çıkıştı bana. "Git, çabuk bul danayı, yoksan seni kötü ederim" dedi. Hava kararıyordu. Vardım hayvanları yaydığım yerleri aradım. Dana yok. Sonracıma bir de baktım ki bir kara kuş dolanıp durur. Bu kuşlara biz kartal deriz. Hani içlerinde büyükleri vardır, bir kuzuyu ayaklarıyla kavradı mı alıp giderler.

— Peki ne oldu?

— Anladım ki bu kartal bir yiyecek görmüştür, onun üstüne inmek ister. Koştum o yana. Baktım taş ocağının içinde dana yere yatmış durur.

— Neye gitmiş oraya?

— Orada taze ot varmış. Dana atlamış içeriye. Bilir misin taş ocaklarını patlatırlar, taşlar havalanır, bu parçaları alıp yontar, duvar taşı yaparlar. Taş ocağı bir eyi çukurlaşmış, dana inmiş ama çıkamamış. Vardım aşağıya, bir iki taş koydum ki hoplayıp çıksın diye. Dana gücünden çıktı yukarıya, ben de varıp karanlıkta muhtarın damına götürdüm.

— Recep Efendi sevindi mi?

— Ne bileyim, yemek yiyormuş. Bir eyi de kızgın. Hayvanları dürttüğümüz sopayı aldı eline, bana bir girişti, karısı yetişip beni elinden almasaydı ölürdüm. Yanım belim tutmaz oldu. Aç acına yığılıp kaldım orada. Sabahı baktı ki ben topallıyorum, belim doğrulmuyor. "Bir daha danaları yitirmeyi kafandan çıkart. Yoksam seni lokma lokma ederim" dedi.

— Sonra ne oldu?

— İki gün daha çalıştım. Bana azık da vermezdi. Karısı gizlice kapının aralığından çorba tasını bırakırdı. Zati çok geçmedi. Birden kafayı vurup yattım. Ağrımadık yerim kalmadı. Kendimi bilmedim.

— Sonra?

— Sonracıma işte barakada açtım gözümü. Buban bana baktı. Bir geyim çamaşır, bir geyim pantul, ayakkabı aldı. Yoksam muhtarın damında ölürdüm.

Hüseyin dönüşte bir iki çiçek kopardı. Bunları avucunda biriktirdi. Kırmızı, sarı, mavi çiçeklerdi bunlar. Eve girdik, merdivenleri çıkarken Hüseyin çiçekleri bana uzattı:

— Al dedi. Anana verirsin.

— Sen neye vermiyorsun? diye sordum.

— Benim anam değil ki, dedi.

Yemeğe otururken çiçekleri anneme verdim:

— Bunları Hüseyin topladı senin için anne, dedim.

Annem şaşırdı:

— İyi ama neye kendisi vermiyor?

— Belki sıkılmıştır. Hem sen onun annesi değilmişsin.

Annem eğildi, rengi kıpkırmızı olan Hüseyin'in yanaklarından öptü:

— Teşekkür ederim oğlum, dedi.

Hüseyin gelincik gibi kızarmıştı. Hiç gereği yokken annemin elini öptü. Annem çiçeklerin birini saçlarına iliştirdi, kalanını da bir bardağa koyup masanın üstüne bıraktı.

Hüseyin altı yaşına kadar iki odalı kerpiç evde, kafeste bir kuş gibi kapalı yaşamış, akşamdan akşama yorgun gelen ağasından başka kimseyi görmemişti. Onu azarlayan, döven çok olmuştu. Ama ona tatlı bir söz söyleyen, hele onu öpen bir kadın görmemişti hayatında.

Pazar günleri evin bahçesinde, ovaya ve köprüye karşı otururken Hüseyin de bizimle birlikte bulunuyordu. Bizim hayatımızı görüyor, akşam çayını da süslü bir bardaktan içiyordu.

Çocuk ayranı biliyordu, ama sabahları belki mayasız bir yufka ekmeği ve bulgur çorbasından oluşan bir kahvaltı yapmıştı. Doğdu doğalı belki çay içmemişti. Onun yemişi de soğan cücüğü, taze bakla içi ve nihayet yabani armut olan ahlattan oluşmuştu. Belki bağlardaki üzümleri, erikleri, kirazları adıyla tanıyordu, ama onlara el uzatma hakkını kendisinde görmemiş, kimse de ona bu yemişlerden vermemişti.

Bize hizmet eden Hacer Hanım ikide bir:

— Öksüzün şeytanı çok olur, bu oğlana çokluk yüz vermeyin, diyordu.

Annem çocuğun yanında söylenen bu sözlere darılıyordu. Ama kadın sıkıntılıydı. Oğlu Ahmet Almanya'da bir Alman kızına kapılmış, köyünü, anasını unutmuştu. Belki kadın bu yüzden başkalarının çocuklarına düşman gibiydi.

Kadın bazen çocukla konuşuyor:

— Güççük Hüseyin, diyordu. Ağan İsmayıl Alamanya'ya vardı da ne oldu? Seni yüzüstü koydu köyde. Hani gelip seni alacaktı. Hani seni aldıracak, para yollayacaktı? Nirde kaldı bu lakırdılar? Benim Ahmet'e yaşıttı İsmayıl. Elin gurbetinde öldü gitti. Ahmet eyi mi etti sankim? Ölmüşten ayırt edemem gayri. Hayırsız evladı ben doğrultamam ya.

Kadın biraz huysuz ve gevezeydi, ama annem onun acılı olduğunu anladığı için fazla aldırmıyordu. Arası bir hafta geçmiyordu ki, kadın o buruşuk mektubu koyundan çıkartıp da bana bir daha okutmasın. İçindeki hasreti böyle yatıştırıyordu. Bize hizmet etmekle rahata kavuşmuştu. Akşamları iki odalı, küçük evine giderken bayağı tasalanıyordu.

Köyün çocukları çok sıcak havalarda suya girmek için geliyorlardı. Ben çok iyi yüzerdim. Babam eli değdikçe beni plajlara götürürdü. Mühendis kazalara engel olmak için köyün plajının açığına kazıklar çaktırmış, iki sıra dikenli tel çektirmişti. Banyoya gelenler bu sınırdan dışarıya çıkmıyorlardı. Fikret Bey, hanımlar yıkanmaya gelecekleri zaman kumluğu düzelttirir, akıntının getirdiği çerçöpü temizletirdi.

Köyde şehirli hanımlar üç öğretmenin eşleri, mühendisinin ve fen memurunun eşleri, bir de annem altı kişiydiler. İki yaşlı hanım daha vardı ama onlar ırmağa girmiyorlardı.

Plaj köprüden biraz uzaktaydı. Yıkananları işçiler göremiyorlardı. Ayrıca tahtadan üç tane kabine yapılmıştı. Bir de üstü çadır bezi ile kapalı çardak vardı ki hanımlar burada dinlenir, konuşurlardı.

Hacer Hanım, zaman zaman Hüseyin'le konuşuyor ve onunla dertleşiyordu.

Hanımlardan başka, köyün çocukları da yıkanmaya geliyorlardı. Ben Hüseyin'le oturur, onları seyrederdim. Aynı köyün çocukları oldukları hâlde bu çocuklarla Hüseyin tanışmıyorlardı. Hüseyin hiçbir zaman onlara katılmamıştı. Çocuklar onu uzaktan görünce:

— Çoban Hüseyin, diyorlardı.

Ben Hüseyin'i onlarla tanıştırıp konuşturmaya çalışıyordum. Ben gittikten sonra çok yalnız kalacaktı.

Köydeki çocukların da bilgisi azdı. Onlar da köylerinden çıkmadıkları için, ne kadar okusalar, resimlerine baksalar kentlerdeki hayatı anlamıyor, akıl erdiremiyorlardı.

Köyde en büyük bina okuldu. Beş sınıfı, öğretmenler odası, kitaplığı vardı. Konuşma arasında ben apartmanların büyüklüğünü anlatırken:

— Bizim okul kadar var mı? diyorlardı.

Onların en büyük ölçü birimi okuldu. Yüksekliği de kavak ağaçları ile anlatıyorlardı.

Okulun bahçesi de epeyce büyüktü. Cemil Öğretmen bu bahçeye bir basketbol alanı yaptırmıştı. Bazen çocukları oynatıyormuş. Şimdi öğretmenlerle hanımları ve tatil günlerinde mühendisle fen memuru da oynuyordu. Gidip onları seyrediyorduk.

Cemil öğretmen köyün okulunun bahçesine diktirdiği kavakları çok sıcak havalarda sulatıyordu. Hüseyin'i de bu işe koşardı. Bundan niyeti onu okula ve öteki çocuklara alıştırmaktı.

Öteki iki öğretmenle öğretmen hanımları da Hüseyin'e hatır soruyor, onu konuşturuyorlardı. Bu konuşmalara ben de kulak misafiri oluyordum. Hüseyin kısa zamanda açılmıştı. Düşündüklerini söylerken yüzü kızarıyor, sesi çatallaşıyordu.

Babamla öğretmen Cemil Bey sık sık Hüseyin'i konuşuyorlardı. Sıtmadan sarsılmış olan bu çocuk iyi bakımla ve yiyip içmekle epeyce toparlanmıştı. Sonra çok çalışkandı. Çok gayretliydi. Köylü gençlere vergi bir dayanıklık, bir güç onda da vardı.

Babam köyde ve kasabada çalışarak Hüseyin'in nüfus kağıdındaki yanlışlığı düzelttirdi. Ona resimli bir nüfus kağıdı çıkarttırdı.

Hüseyin ayrıca evcil bir çocuktu. Kimsesi yoktu ama beş altı yıl içinde yaşadığı evini seviyordu. Pazar günleri köye geldiği için bir aralık muhakkak evine gitmek istiyor, bizde duran evinin anahtarını alıyordu. Ben de onunla birlikte gidiyordum, benden önce içeriye giriyor ve bana:

— Buyur, diyordu.

Öyle ya, Hüseyin bir ev sahibidir. İyi kötü onun bir evi var. Bu ev ona akraba gibi, anası babası, ağabeysi hep bu ev.

Bu eve girdiği zaman bir başka oluyor çocuk. Duvardan düşmüş bir sıva parçasını, tavandan sarkmış bir kavak dalını üzüntü ile seyrediyor.

Onun bu ilgisini babama anlattım. Bir gün o da geldi küçük eve. İki odanın da kırık ve camsız çerçevelerine, bozuk kapılarına, tavanlara baktı. Sonra köprüde çalışan ustalardan birine pazar günü Hüseyin'in evine bakıp gerekli tamirin yapılmasını istedi.

İki hafta, pazar günleri usta, Hüseyin'in evinin tavanına tahtalar çaktı, kapısını, pencerelerini yeniledi. Biz Hüseyinle beraber ona yardım ettik. Bu onarım Hüseyin'i çok memnun etti. Usta ona kavak tahtalarından bir masa ile iki tane iskemle, bir de sedir yaptı.

Artık Hüseyin evini döşemek de istiyordu. Annem ona bir tahta sandık verdi. Üç öğretmen de tabak, sahan, bıçak gibi hediyeler verdiler. Cemil Bey pompalı bir gaz lâmbası hediye etti. Fikret Bey de bir yazı masasıyla, iki sıra kitap alacak, bir raf hediye etti.

Ağustos ayının sonuna geldiğimiz zaman Hüseyin'in evinde bir yeni hasır, masasında bir sürahi ile bardak, mutfak gibi kullanacağı aralıkta bir tabak, çanak rafı, sedirinin üstünde ince bir şilte ile bir yastık ve bir battaniye vardı. Biz giderken benim yatağımı ve küçük karyolamı Hüseyin'e bırakacaktık. O bu karyolayı kurup yatacak, sedirde oturacaktı.

Hüseyin'in yazı masasının rafında, şimdi, alfabeler, resimli bir iki kitap, kalem, defter ve mektup zarfları vardı.

Hüseyin muhakkak o masanın önünde oturuyor ve düşüncelere dalıyordu. Bizim gideceğimizi biliyordu. Yeniden yalnızlık başlayacaktı. Biz bu yalnızlığı doldurmak için onu okula alıştırmak istiyorduk. Babam:

— Bırakalım, heves ediyor, evinde yatıp kalksın. Belki sonra kendi isteği ile okulda kalır, diyordu. Okulda yer içer, okur, alışır arkadaşlarına.

Yalnızlığın acısını Hüseyin şimdi daha fazla tadacaktı. Evine çekildiği zaman kendisiyle ilgilenen kimse olmayacaktı. Belki bu düşünce ile olacak bir başka köyden olup köprüde çalışan bir rençber ona bir köpek yavrusu getirmişti. Bu bir çoban köpeğinin yavrusu imiş. Altı aylık olduğu hâlde bayağı gösterişliydi. Hayvanları çok seven Hüseyin bu köpeği de severdi, ona Fındık adını koydu.

Bu Fındık köprüde çalışanlar için bir eğlence oldu. Hüseyin bu köpeği alıştırmak için artık evinde kalmaya başlamıştı. Akşamları köpeği alıp köye çıkıyor ve sabahları erkenden köpekle beraber işe geliyordu.

Çocuk yalnızlığın acısını artık daha fazla duyacaktı. Bu büyük acıyı azaltacak şeyleri arıyordu.

Evine gittiğim zaman büyük meşeye kadar uzanıp kırda dolaşmayı önerdiğim zaman Hüseyin:

— Bütün gün evden uzaktayım, diyordu. Buraya alışmam gerek.

— Ama sen akşamdan akşama geleceksin buraya, yazın hep okulda bulunacak, yemeklerini orada yiyeceksin.

— Kimsem olmadığını bildiğim için okulda da yalnız sayılırım.

— Böyle düşünme Hüseyin. İnsana anası, babası kalıcı değildir. Bak benim de anamın babamın büyükleri ölmüş, gitmiş. Onların da kimseleri yok. Ama insanlar evlenirken, ev kurarlar, artık yalnızlıkları kalmaz. Sonra ben senin arkadaşın değil miyim?

— İyisin, hoşsun ama sen varıp memleketine gideceksin.

— Memleketime de gitsem yine senin arkadaşın olacağım. Sana mektup yazacağım, sen de bana yazacaksın.

— Benim okumam yazmam var mı ki?

— Benim de yoktu ama öğrendim. Bir yıla kalmaz sen de öğrenirsin. Ben sana resimli kitaplar yollarım. Kitap insana en iyi arkadaştır. Kitapta yazılı olanları okur, öğlenirsin, hem de yeni yeni şeyler öğrenirsin.

Hüseyin yazı masasının iskemlesine oturuyor ve önüne bir alfabe koyuyor ama okuyamıyordu. Ben ona hemen her pazar okumasını öğretiyordum. Tek tük kelimeleri kalıp hâlinde ezberlemişti. Cemil öğretmen böyle okumasını istiyor, harfleri ayrı ayrı okutmuyordu. Şimdi Hüseyin pazar günleri akşam yemeğini bizde yedikten sonra evine gidiyor, lâmbasını yakıyor, biraz olsun çalışıyordu.

Ben ona şeytan minareleri ile toplama, çıkarma ve çarpma yapmasını öğretiyordum. Bu pratik işlemleri sonra kağıda aktarıyorduk.

Çoban Hüseyin artık ev sahibi bir çocuktu. Evinin bahçesi de vardı. Oraya erik ağacı ile dut ağacı dikecekti.

Daha şimdiden bu dikeceği ağaçların yerlerini hazırlarken duruyor ve anlatıyordu:

— Dutlar hasat vakti olmaya başlar. Tarladan dönüşte çağıracağım hepinizi: Beri gelin arkadaşlar, diyeceğim. Bahçe kapısı açık, hele gelin de bir dut yiyelim.

Ortada ne dut ağacı vardı, ne de bunu hemen uman. Oğlanlardan biri:

— Hele sen ağacı büyüt de, diyordu. Dut yemesi kolay.

Hüseyin'in kafasındaki dut ağacı şimdiden dikilmiş ve büyümeye başlamıştı. O bunu yürekten istiyordu. Dut ağacı ona candan arkadaş olacaktı. Ağzı dili olmazdı ağaçların. Ama işte dut verirdi. Bir yere gitmezdi. O küçük bahçede dikili durur ve Hüseyin'i beklerdi.

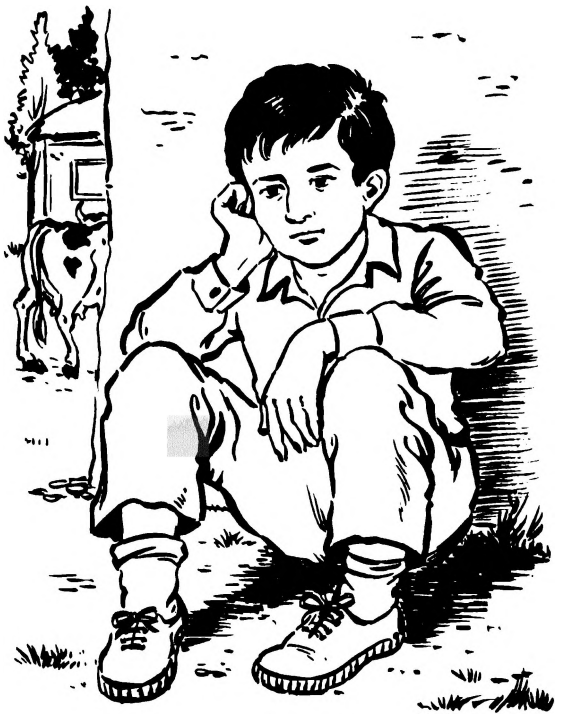
Hüseyin yalnız büyüdüğü için aklı ermeye başlamış ve kendi kendine bir şeyler düşünmüştü. Düşünmeye ve düşüncesinde yaşamaya alışmıştı. Belki kapalı yaşadığı izbe evde pencereden görebildiği yerleri seyretmiş, aklı erebildiği kadar, kendisi o kapalı yerde otururken, gezmiş, yalnızlık içinde düş görür gibi bir yaşantıya kapılmıştı.

Hüseyin'in vakit vakit sesini kesip bir köşede oturup düşünmeye dalması bir alışkanlıktı. Böyle sessiz otururken kafasının içinde kim bilir neler kuruyordu?

Bu hâlleri onun geri zekâlı olduğunu değil, duygusal ve düşünceli olduğunu anlatıyordu. Yavaş yavaş Öğretmen Cemil Bey de onun köyün öteki çocuklarından hiç de aşağı zekâlı olmadığını anlamıştı. Onu yavaş yavaş okula ısındırmaya çalışıyordu.

Eylül ayının ilk haftasında, bir pazar günü, öğle yemeğinde babam:

— Eeee, Hüseyin, dedi. Yolcu yolunda gerek. Biz de bu ayın sonunda kendi memleketimize gideceğiz. Bir daha düşün, bizimle gelmek ister misin? İçinden geleni söyle, hiç darılmam.

Hüseyin, zaman zaman bir köşeye çekilip oturur düşüncelere dalardı.

Hüseyin kızardı, başını eğdi. Lokması boğazında kaldı. Annem:

— Doktor, dedi. Yemekten sonraya bırakmalıydın, bu konuşmayı.

Babam:

— Canım, dedi. Hüseyin yabancı değil ki. Ne diye konuşmayacağız. İsterse gelir, isterse gelmez. Gelirse ona göre

davranırız, gelmezse buradaki yaşantısını düşünürüz. Böylece bırakacak değiliz ya.

Hüseyin:

— Biliyorum sizin memleketinizde çok iyi şeyler varmış. Büyük yapılar, koca koca denizler, evleri aydınlatan elektrik, sonra bütün üst üste yapılı evleri ısıtan kalorifer...

Babam:

— Sen bu asansörü, sonra tüneli, büyük gemileri görmek istemez misin? diye sordu.

Hüseyin:

— Gayri askerlikte görürüm, dedi.

— Anlaşıldı Hüseyin, sen bizimle gelmeyeceksin.

Hüseyin içini çekerek:

— Nideyim, dedi. Anamın, bubamın mezarı var burda. Ben burada doğmuşum. Evim de var.

— Haklısın, dedi babam. Ama okuyacaksın.

— Cemil Bey'in okuluna varacağım. Az daha öğren, seni ikinci sınıfa alacağım, dedi.

— Çok iyi, dedi babam. Sen akıllı bir çocuksun. Çabuk öğrenir, bize de mektup yazarsın. Şimdi nasıl geçineceğini düşünelim.

Hüseyin:

— Barınacak evim var, dedi. Ben okula varınca evi bekler Fındık. Okuldan dönüşte komşulara yardım ederim, pazar günleri de bağlarda çalışırım.

Babam:

— Oğlum, dedi. Bunun yazı varsa kışı da var. Hem okul, hem de çalışmak kolay olmaz. Ben Musa Emmi'yle konuştum, köyde kalırsan o sarı ineği sana alacağım. Bakabilir misin?

Hüseyin yeniden kızardı, başını eğdi:

— Bakmam olur mu? dedi. Ben eyi tımar yaparım. İyi bakarım hayvanlara. Odanın birinde yatırırdım Sarı ineği.

Babam:

— Olmaz, dedi. Senin evin yanına bir iki büyük baş hayvan sığacak kadar bir dam yapalım. Hayvanın kışın yiyeceğini de bir yanına korsun. Oldu mu?

— Konuşmalara kulak veren Hacer Hanım:

— Tohtur Bee, dedi. Benim varım variyetim, malım, gelirim yok. Oğlandan da hayır görmedim. Ben Hüseyin'e de sarı ineğe de bakarım. Zaten evim Hüseyin'in evine kapı komşusu.

Sanki hemen kabul edilmiş gibi:

— Değil mi Küçük Hüseyin, dedi. Sen okula varınca ineğe ben bakarım. Eyi havalarda gezdiririm çayırda. Tımarını yapar, sütünü sağarım. Bir inek bir evi besler. Ben de olurum senin yanında. Sebeplenirim.

Babam karışamadı. Ama Hüseyin:

— Hacar Ana, dedi. Sen de yalnızsın ben de. Kırar, sarar geçiniriz.

Babam:

— Tamam, dedi. Bu iş burada biter.

Babam iyilik seven bir insandı. Zaten epeyce yaşlanmıştı. İyilik yapmak ona mutluluk veriyordu.

Hemen o pazar bir iki işçi çağırdı köprü yapımından Kasabadan bir kamyon tuğla ile kireç ve kum getirtti, bir sefer de tahta ve oluklu saç geldi. Hüseyin'in evinin yanı kazılıp temel açıldı. Önce bütün yere beton döküldü. Sonra duvarlar çıkmaya başladı. Pazar günü iki usta arı gibi çalışıyor ve Hüseyin de onlara yardım ediyordu. Duvarlar çıkınca ahıra tavan yapıldı. Sonra çatı kurulup üzeri oluklu saçla kaplandı. Ahırın penceresi ve kapısı da yerine takıldı. Sıvandı.

Hacer Hanım:

— Eee, diyordu. Bu Sarı çok soyludur. Hem yumuşak başlı hayvan. Eyi bakılırsa yüzümüzü güldürür. Daha yeni anaç oldu. Dört yaşında anca vardır. Ben buzağılığını bilirim. Musa Dayı'nın sütlerini ben satardım mahallede. Bu ara sıkıntısı olmalı. Yoksa satmazdı bu Sarı'yı, oğlu şehire vardı, orada dükkân açacağmıştı. Para da para deyip durur.

Babam Sarı İnek'i satın almış, Hüseyin'in malı olarak köye bildirmişti.

Köprü yapımına gelince, demir iskeleti parça parça tahta kalıpların üstlerine yerleştirilmiş, işçiler arı gibi çalışarak demirlerin üzerine kemerin betonunu dökmeye başlamışlardı. Sabahleyin erkenden başlayan bu iş, akşam karanlığına kadar sürdü.

O gece köyün üstünde kara kara bulutların toplanması babamın canını sıktı. Pencereyi açıp açıp bakıyor:

— Allah verede yağmur yağmasa, diyordu.

Babamın korkuları boşunaymış. Sabahleyin erkenden iş yerine koştuk. Bulutlar sıyrılıp çekilmiş, gökyüzü masmavi ortaya çıkmıştı. Erkenden doğan güneş her tarafı ısıtmaya başladı.

İşçiler beri taraftaki ayakların arasının betonunu dökü-yorlardı. Yol köprüye bağlanmıştı. Pazar günleri barakanın birisine bayrak çekiliyordu.

Bu Kayadibi Köyü kasabaya pek uzakta değildi. Ama tahta köprü yıkıldıktan sonra kasabaya gidip gelmek zor olmuştu. Irmak çok daha uzaktaki bir köprüden geçiliyordu. Köylüler:

— Allah'ın izniyle şu köprü bir yapılsın, bir sigara içinceye kadar kasabaya varırız, mal da çok para eder, diyorlardı.

Her gün ırmaktan kova kova su çekiliyor ve dökülmüş olan betonlar ıslatılıyordu. Beş altı gün içinde mühendis dökülen kemerin üzerinden geçerek karşıya gitmeye izin vermişti.

Köylüler yaz yemişlerini, sebzeleri yüklenerek karşıya geçiyor ve kasabaya gidiyorlardı. O taraftaki köylerden de yapıyı seyretmek için geliyorlardı.

Eylül'le birlikte havanın o yakıcı sıcağı tavsamış, sabah, akşam daha serin olmaya başlamıştı. Akşamları ocağı yakıyor ve bazen lambayı bile söndürerek ateşi seyrediyorduk.

Ateşin bu kızıl ışığında oturmanın ayrı bir keyfi vardı. Ocağın önünde bir hasır bulunuyordu. Bunun üstüne koyun pöstekileri koyuyor, yüzümüzü ateşe dönüyorduk. Bazen ateş sesli olarak yanıyor, bazen çam kütüklerinden tatlı bir reçine kokusu geliyordu.

Ocak başında oturup konuşurken babam:

— Ayın ilk gününde yola çıkmalıyız, diyordu. Daha önümüzde iyi geçecek günler var, ama Orhan'ı ortaokula yazdıracağız, bir an önce şehre dönmemiz gerek. Zaten bu ayın sonunda köprünün işi de bitecek.

Gideceğimiz gün yaklaştıkça Hüseyin de üzülüyordu. Bize epeyce alışmıştı. Annemin tatlı sesi, yumuşak ve tatlı davranışları, ikramları bu pek ana sevgisi görmemiş olan kimsesiz çocuğu büyülemişti. Bazen bana:

— Senin anan çok eyi, diyordu. Böyle ana dostlar başına. Ben anamı hiç bilmem. Gözümü açtım İsmail Ağam'ı gördüm. O bana analık ederdi. Yiyeceğimi verir, kapatırdı odaya, işe varırdı. Camın ardından bakardım köye. Okula varan çocukları, tarladan dönen köylüleri uzaktan görürdüm.

Anlatırken Hüseyin'in gözleri doluyordu. Ama artık o yalnız değildi. Hacergille oturacaktı Fındık vardı. Sarı inek vardı. Okula gidecekti. Ona okuması için çok yardım ediyordum.

Köyde bahçeler belleniyor, tarlalar sürülüyor, yakın korulardan kışlık odunlar çekiliyor, kış hazırlıkları başlıyordu.

Köprünün açılış töreni çok güzel oldu. Bayraklarla süslendiği gibi, iki başındaki köylüler davul, zurna eşliğinde memleket havaları çaldılar. Ağaçların altına, kalıp tahtalarından sıralar ve masalar yapıldı, kazanlar kaynadı. Kesilen kurbanların kavurmasından herkes yedi, bir de güzel helva yapıldı, arkasından isteyen istediği kadar yağlı ayran içti.

Eylül ayının bu son günü, hoşa gidecek olaylarla geçti. Ama hemen o akşam mühendis Fikret Bey'le eşi Ankara'ya hareket ettiler. Fen memuru kalan işleri toparlayacaktı. Ayın birinci günü de biz sabahın erken saatinde yola çıktık.

Annem benim karyolamı ve yatak takımımı Hüseyin'e verdi. Ona ayrıca okul kıyafeti yaptı ve iki kat çamaşırla pijama aldı.

Babam da köyde kullanmak için aldığı pilli radyoyu Hüseyin'e bıraktı. İneğin boynuna bir mavi kurdele bağlanmış, bir de boncuk asılmış ve tuttuğumuz evden ayrılarak artık temelli kalacağı Hüseyin'in evindeki ahırına gitmişti.

Babamın tedavi ettiği hastalardan çoğu da ellerinden sepetlerle, hediye yiyecek ve meyve getirmişlerdi. Öğretmenler bizi bir arada uğurladılar.

Hüseyin'le Hacer Hanım yanyana duruyorlardı. Babam:

— Hüseyin, dedi. Bana kendi elinle mektup yazacaksın. Göreyim seni oğlum, sakın gevşeklik etme.

Annem'de Hüseyin'i öptü. Ben de bu köylü arkadaşımla tokalaştım. Öğretmenler ayrılığımıza üzüldüler.

Hüseyin'e:

— Arkadaş, dedim. Artık, eksik hakkını helâl et. Köyünden ayrılmak istemedin, var evinde otur, koca meşeyi bırakma, sıra sıra, uzak uzak dağları seyret. Kara kuşa da bizden selâm.

Babam oraya toplananlara:

— Haydi hoşça kalın, bizleri unutmayın, dedi.

Babamın kullandığı arabamız sepetlerle, çömleklerle yüklü olarak köyün bayırından döne döne köprüye kadar indi, yapımında çalıştığımız bu köprüyü ağır ağır geçerken Delisu'ya baktık. Hoplaya zıplaya, deli deli akıyordu.

Yukarıda, köyde bizi selametleyenler hâlâ arkamızdan bakıyor, ellerini sallıyorlardı. Kaç kişi arkamızdan taslarla su dökmüşlerdi. Bu su gibi akıp gidin, yine selametle gelin, anlamına gelirmiş.

Köprüyü geçtikten sonra bir ağaçlığa girdik ve tekrar düz yola çıktığımız zaman artık Kayadibi Köyü tepelerin arkasında kalmıştı. Yol Delisu'yun yatağı boyunca gittiği için bu üstüne köprü kurduğumuz ırmak sanki bizimle beraber gidiyordu. Suyun bazı yerde kayalıktan aştığını ve beş altı metre yükseklikten döküldüğünü seyretmek için babam arabayı durduruyordu.

İçinde üç ay yaşadığımız köy ve oradaki insanlar artık bizden uzakta kalıyorlardı. Biz bu yaz tatilinden kendi yaşantımıza dönüyorduk.

Yolda benzin alırken yine babamın bildiği lokantaya uğradık.

Ankara'dan sabahın çok erken saatinde yola çıktık ve öğle üzeri İstanbul'a gelip evimizin kapısına dayandık.

Annem yol yorgunluğuna bakmadan toz almaya girişti, babam kapıcının getirdiği, elektrik, su, telefon faturalarını inceledi. Ben de özlediğim odama çekilip pencereden kalabalık caddeyi seyre daldım. Bu arada düşünüyordum. Artık horoz sesi, ineklerin böğürmesi, tavukların gıdaklaması, bazen de eşeklerin anırması yoktu. Taşçıların çekiç sesleri de silinip gitmişti. Şimdi durmadan akıp giden araçların gürültüsü ve korna sesleri vardı.

Bizi uğurlayan köylüler arkamızdan taslarla su dökmüşlerdi.

Biz üç ay, daha başka sesler dinlemiştik ama kulaklarımız da dinlenmişti. Annem bunun için:

— Sessizliğe alıştık da şimdi bu gürültü beni rahatsız ediyor, diyordu.

Ama bu gezimizden o da memnundu. O akşam yemekte babama:

— Bu gezide kârımız ne oldu? diye sordu. Şirketten aldığın aylıktan daha fazlasını köye harcamadın mı?

Babam gülerek:

— Nezi, dedi. Sen farkında mısın, köyde seninle hiç çekişmedik. O uykusuzlukların ortadan kalktı. Şunu bunu beğenmez, yemezdin. Köyde iştahın da yerindeydi. Kilo aldın, renklendin, sağlığını kazandın. Ayrıca Orhan'da topladı kendisini. Benim de öksürüğüm azaldı. Bütün bunlar başka, köyde birçok iyilik yaptık, Hüseyin'in hayatını kurtardık, onu yörüngesine oturttuk. Kaç kişinin sıtmasını tedavi ettik, artık o köy bizi kolay kolay unutamaz. Paraya gelince, sağ kaldığım kadar çalışırım, burada yiyeceğimiz parayı orada yedik. En azından bir garip oğlanı çekip çevirdik, daha ne.

Ne garip, yatıp kalktık, eski yaşantımız yeniden başladı, sanki biz Kayadibi Köyü'ne hiç gitmemiştik.

Sonra, ben ortaokula yazıldım. Yepyeni bir okul, bambaşka öğretmenler, ortaokul çocukları, kızlar ve erkek çocuklar... Kızlar ortaokul öğrencisi oldukları için kendilerine daha iyi bakıyor ve süsleniyorlar. Erkek çocukların içinde artık kısa pantalonla gezen yok. Hepsi büyüklüğe özenmişler. Pantolanları ütülü, çoğu kıravat takmış. Ben de onlardan biriyim. Fazla olarak beyaz gömleğimde babamın hediye ettiği kol düğmeleri var. Artık caddede bisikletle gezmeye heveslenmiyorum. On iki yaşıma basmışım. Bu artık ortaokul çağı demektir. Çalışır, sınıfta kalmazsam on dört yaşımda ortayı, on yedi yaşımda liseyi bitireceğim. Sonra mimarlık ve mühendislik okuluna gireceğim. Benim de tutacağım yol böylece belirlenmiş oluyor.

İnsanlar ne gariptir. Eski yaşantımıza başlayınca Kayadibi Köyü'nü unutmaya başlamıştık. İlk günlerde birbirimize anlatmamız bitmiş, artık anlatacak bir şey kalmamıştı.

İstanbul'a gelişimizden iki hafta sonra da yazıldığım okul açıldı. Yeni kitaplar, yeni defterlerle işe başladım. Artık her

derse başka bir öğretmen geliyordu. Çocuklar yaramaz ve kavgacıydılar. Hacer Hanım'ın mart piliçlerinin genç horozları gibi, hemen birbirlerine kafa tutuyor, döğüşmeye kalkıyorlardı. Sınıf da gürültülü ve karışıktı.

Benim yanıma zayıf bir kız düşmüştü. Sessizdi, güçsüzdü, konuşmayı sevmiyordu. Ben de öteki oğlanlara karışıp ortalığı alt üst etmek istemiyordum. Hâlbuki sıraların üstünde gezen, sınıfta top oynamaya kalkan kızlar da vardı.

Okulun bahçesi genişti. Oturacak sıralar vardı. Belma adındaki kız arkadaşım oyunlara katılmıyor, gelip benim yanımda oturuyordu.

Önce birbirimize bey ve hanım derken artık biraz değişmiş ve adımızla seslenmeye başlamıştık. Bir gün Belma:

— Orhan, dedi. Senin baban neci?

— Doktor, dedim.

— Ne doktoru?

— İç hastalıkları doktoru. Ya seninki.

— Benimki memur, dedi kız. Defterdarlıkta çalışıyor. Annem de öğretmen. Ama iki seneden beri çalışmıyor. Çok zayıfladı, hastalığının ne olduğunu bilemiyorlar.

— Nerede oturuyorsunuz?

— Nişantaşı'nda, Kodaman Sokak'ta.

— Bize yakınmış. İstersen babama söyleyeyim, bir aralık gelip annene baksın.

— Bilmem ki Orhan, ayıp olmaz mı?

— Ne ayıp olacak canım.

— Sonra annemin hastalığı yüzünden evimizin geliri kesildi. Babamın aylığı ancak boğazımıza yetiyor. Bereket versin oturduğumuz daireyi evvelden borç harç almışlar.

Ben bunu evde, yemekte söyledim. Annem:

— Hemen kız arkadaşlar mı buldun? dedi.

— Sıra arkadaşım, dedim.

— Güzel mi bu sıra arkadaşın?

— Keçi yavrusu kadar bir kız anne. Eti, canı yok, üstelik soluk. Galiba annesinin çalışamaması yüzünden çok sıkıntı içindeler. Babam bakıverse diyecektim.

Babam öteden:

— Hastalara iltimas mı yapmaya başladın? dedi.

— Sen iyilik seversin baba.

— Benim kartımı ver. Kabineye gelince hemşireye versin, hemen içeri alır.

— Sağ ol baba.

— Sen de sağ ol.

Belma'ya babamın kartını verdim. Birkaç gün sonra kız gözleri yaş içinde kalarak bana teşekkür etti. Annesi kabineye gitmiş. Babam muayene için para almadığı gibi eşantiyon ilaçlardan da vermiş.

Belma ağlayacak gibiydi:

— Çok iyi insanmış baban. Sana açık söyleyeyim, annem birkaç hekime gitti, ama ilaçlar çok pahalı, doktor parasını ödemek bile bir mesele. İnşallah annem iyileşir de yeniden çalışmaya başlar, o zaman böyle utanmaktan kurtuluruz.

— Annen öğretmense aylığı olmalı, dedim.

— Annem özel okullarda, dedi kız. Dışarıya atamışlardı, gitmeyince idare ile arası açıldı. Sonra da istifa etti. Aylıklı değildi, ücretliydi.

Babam o öğretmen kadının romatizmalı olduğunu anlamıştı. Kabinesi Şişli'de olduğu için:

— Yeni bir iki ilaç var, diyordu. Kabineye gelsin, hemşire ona enjeksiyon yapar. Zannediyorum ki bir iki enjeksiyondan sonra çalışabilir, tabii kendisine bakmak şartı ile.

Bunu Belma'ya anlattım. O da annesine söylemiş. Kadın o hafta içinde gitmiş, iğnesini yapmış hemşire. Babam:

— Güzide Hanım farketti Orhan, diyordu. Daha rahat yürüyor, ağrılardan da eskisi kadar şikâyetçi değil.

— Sağ ol baba.

Okuldaki öteki çocuklar pek rahat durmuyorlardı. Dersle ilgilenen pek azdı. Çoğu tembel, havai ve serseri kılıklıydı. Öğretmenlerin yürekleri tükeniyor, öğrenci velileri sık sık okula çağırılıyordu.

Kızlardan biri de Belma'ya sataşmıştı. Kız hemen ağlamaya başlamıştı:

— Benim annem hasta, Orhan'ın babası doktor, o bakıyor. Sizin hepinizin tuzunuz kuru, dünya umurunuzda değil.

Sataşan kız utanmıştı.

— Şaka ettim Belma, diyordu.

İlkokulda olduğu gibi, ortaokulda da erkek çocuklar kuvvet denemesi yaparlar. Kuvvetli geçinenler, ötekileri yıldırıp sınıfta ve okulda kabadayı olmak isterler. Ben ilkokulda hayli çelimsiz ve sakin bir öğrenciydim. Ama o yaz Kayadibi Köyü'nün havası bana çok yaramıştı. Yemiş, içmiş, kilo almış, kuvvetlenmiştim. Ayrıca hırslı ve biraz annem gibi sinirliydim.

Sınıfta bana sataşan bir iki çocuk oldu. Fakat onlara o kadar hırslı karşılık verdim ki diş geçiremeyeceklerini anladılar. Ben onlardan değil, onlar benden çekinmeye başlamışlardı. Aslında ben kavgacı değildim ama rahat etmek için böyle bir çıkışta bulunmam gerekiyordu.

Babam kabineden epeyce para kazanıyordu. Ama artık yaşlı sayılırdı. Annem fazla çalışmasına darılıyordu. Eve

dönünce rahat etmesi için elbirliği ile çalışıyorduk. İş hayatına alışmış olan adam sabahleyin yine erkenden kalkıyor, sabahleyin saat sekizde açıyordu kabinesini.

Kabinede bir istirahat odası vardı. Ben bir iki defa uğramıştım, babamla beraber yemeğe çıkmak istemiştim, babamı şezlonkta uyur buldum. Köyde çok daha sağlıklıydı.

Annem bazen kabineye gidiyor, babama yardım ediyor, böylelikle aylıklı hemşire haftada bir gün olsun ayrıca serbest kalabiliyordu. Annem hiç kibirli değildi. Beyaz bir önlük giyer, başına hemşire başlığını takar, hastaları sıraya sokar, hepsine de çok yumuşak muamele ederdi.

Babamın babasından kalma bir arsası varmış. Oraya bir ev yaptırmış. Onu bir müteahhide satmış. Adam kendisine üç daire vermiş. Bu dairelerden alınan kira bizim geçinmemizi sağlıyordu. Babam çalışmasa da olurdu ama günden güne masraf çoğalıyor, geçinmek de güçleşiyordu.

Yavaş yavaş hava kışladı, yağmurlar, soğuklar başladı. O zaman babamın sağlığı daha fazla bozuldu. Bunun üzerine, annemin zoru ile babam sabah işlerini bıraktı. Kabineyi saat öğleden sonra ikide açıp yedide kapatmaya başladı. Hiç olmazsa öğleye kadar rahat ediyor, yiyip içiyor, dinleniyor, daha geç kalkıyordu.

Yılbaşı sıralarında kar yağmaya başladı. Bir akşam evimizde televizyon seyrederken babam:

— Orhan, dedi. Hüseyin'i hiç hatırlamıyorsun.

— Size söylemiyorum baba, dedim. Hatırlamaz olur muyum. Ben Hüseyin'le çok ilgilendim. Üstümde etki de yaptı. Her hâlde bu yıl, evvelkiler kadar aç ve yoksul değildir.

Üç yıl geçti aradan. Ben ortaokulu bitirmiştim o sene. Yaza çıkmış. Güneye, yazlığa gitmiştik. İlk defa babam, annem, ben birlikte tatil yapıyorduk. Daha önce babam kabinesini

kapatmaz, bizi yollardı. Tabiî onsuz gittiğimiz için içimize sinmezdi. Bu yıl babam bizden önce döndü.

Biz döndüğümüz zaman da yine Eylül sonuydu. Yine okullar açılacak, yine yeni bir ders yılı başlayacak ve ben artık liseye gidecektim. On dört yaşıma gelmiştim. Çalışkan, tertipli, tutumlu bir öğrenciydim.

Eve döner dönmez babamın odama bıraktığı mektubu gördüm. Zarfı açtım. Mektup Kayabidi Köyü'nden geliyordu. Zarf biraz kirlenmişti. zarfın üzerindeki yazı, bir öğrenci yazısıydı. Mektup şöyle başlıyordu:

"Arkadaşım Orhan,

Öğretmen Cemil Bey, babandan eğitici sinema filmleri istemiş. O da istenilenleri hemen yollamış, yazdığı mektupta bana da selam yollamış. Allah ondan razı olsun. Cemil Öğretmen bana adresinizi verdi, ben de bu mektubu yazdım.

Arkadaşım Orhan. Ben bu yıl beşinci sınıfa gideceğim. Gayri rahatlıkla okuyor, yazıyorum. Beşinci sınıftaki on altı öğrencinin en çalışkanı benim. Benim onlarınki gibi anam, babam yok. Ben kendi kendime bakmak, her şeyi kendimden beklemek zorundayım.

Allah razı olsun, ailenizin bana çok iyiliği dokundu. Baban benim sağlığımı yoluna koyduktan sonra, köydeki öğretmenler gibi iyi insanlara bıraktı. Evimi yaptırdı, damı yaptırdı, sarı ineği bağışladı bana. Köyde bir inek, bir ev, erkeği gibi bir aileyi besler.

Bahçeye diktiğim dut ve erik fidanları, sonra asma çubukları büyüdü. Ağaçlar tek tük yemiş veriyor. Ama asmalar bu yıl çardağı sardı, salkımlar ha oldu, ha olacak.

Babanın geçen yıl okula yolladığı sinema makinesinde öğretmenler her hafta, pazar günleri film oynatıyorlar. Derslerden biri boşaltılıyor, buraya köyden de geliyorlar.

Ben gayri eyice okuyor, yazıyorum. Öğretmenlerden biri şehre varınca dönüşte bana bir kitap hediye ederler. Yazı masamın üstündeki raf doldu. Ayrıca bana sözlük, ansiklopedi gibi kitapları hediye ettiler.

Kardeşim Orhan, ben okuyup dünyayı öğrendikçe dünyada, başka büyük kentlerde insanların rahat yaşamaları için birçok araç ve gereç bulunduğunu anladığım hâlde içinde doğup büyüdüğüm köyümü, Kayadibi'ni kötülemek istemiyorum. İnsan memleketini kötüler mi? Anan ne kadar çirkin, ne kadar görgüsüz olsa sen onun yerine başka bir kadına daha güzel, daha genç diye kendisine ana eder misin?

Başka kentler, cennet de olsa, Kayadibi benim köyümdür, ondan ayrılmak istemem. Bunu Cemil Bey'le konuştum. Şimdi köprü yapıldı ya, köylerin yolu bize yakın oldu. Kasabadaki ortaokulun otobüsü köye çok yakın geçiyor, yolda bir de durak yaptılar. Ortaokula giden çocuklar orada otobüsü bekliyorlar. Kasabaya gidecek köylüler de biner bu arabaya.

Cemil Bey bana seneye kasabadaki ortaokula gitmem gerektiğini anlattı. "İyi, hoş, okurum, dedim. Ama köyden ayrılmam." Cemil Öğretmen:

— Hüseyin, oğlum, dedi. Ben de doğduğum şehri severim, taşı toprağı gözümde tüter. Orada yakınlarım var, ama bak yıllardan beri köy köy dolaşıyorum. Memleketlerimizin her karış toprağı bizim anayurdumuzdur. İnsan ekmeğini nerede kazanırsa orada yaşar. İnsan doğduğu yerde değil, olduğu yerdedir. Bir gün sen de askerlik görevini yapmaya gideceksin. Göreceksin ki memleketin dört bir bucağından gelen delikanlılar vardır. Bir gün askerliklerini yapacak ve oradan köylerine dönecekler. Bunların içinde köylerinde kimsesi kalmayanlar da olur. Bakarsın başka kentlerde iş tutarlar. Ayrıca köyleri verimsiz olanlar da vardır. Bunlar da ekmek paralarını başka şehirlerde ararlar. Oralara yerle-

şir ve köyde kalanları da aldırırlar. Köyünü sev, ama oraya büsbütün bağlanıp kendi yaşantısını köreltme.

İnsan çalıştıktan sonra Allah bereketini veriyor. Yiyoruz, hayvanlarımıza yediriyoruz yine de birkaç kuruş arttırmamız güç olmuyor. Hacer ana çok tutumlu. Hayvanlara kendi evlâtları gibi bakıyor, eyi havalarda onları çayıra çıkartıyor, kendi saçını taramıyor, ineklerin, buzağıların başlarını tarayıp tırnaklarını yağlıyor. Her gün yattıkları yeri temizliyor, artık bahçeye, bağa gitmiyor. Akşamları yemek yiyoruz, bir daha dolanıyor evin içini, sonra çıkıp evine yatmaya gidiyor. Sabahları da ben daha yatağımdayken onun ahırdan gelen sesini duyuyorum. İneklere: "Sarı Gızım benim, Kara gızım benim" diye sesleniyor.

Bir insanın kimsesi olmazsa hayvanları çok sever. Hayvanlar insanları aldatmazlar, incitmezler, gücenmezler insanlara.

İşte benim yaşantım böyle arkadaşım. Gün geçmez ki babanı, anneni hatırlamıyalım. Hacer Ana'yla hep sizleri konuşuyoruz. Bak, aradan üç yıl geçti. Bizlere bıraktığınız giysileri, yatakları, radyoyu emanet gibi saklıyoruz.

Yakında köye elektrik gelecek diyorlar. Öğretmenlerle muhtar bu iş için uğraşıyor. Köprü yapılalı beri köy canlandı. Harman vakti diye kentlerden gelenler köyü bırakmadılar. Köy alanında çarşı açıldı. Kasabadan alınan ufak tefek eşyayı, yiyecekleri orada da satıyorlar. Bir kunduracı, bir demirci, bir de bakkal. Bu bakkal ne istenirse kasabadan getirir.

Geçen Kurban Bayramı'nda Hacer Ana:

— Oğul, dedi. Allah nazardan saklasın. Dost var, düşman var. Haset eden var. Biz de bir kurban alalım, keselim, bir kan akıtmış oluruz, konu komşuya da et veririz.

Olur, dedim. Bir kurban aldık. Kestik, dağıttık. Sonra bir hayvan daha aldık. Bunu da kestik. Hacer Ana etleri doğradı,

kendi yağı ile kavurdu. Tenekelere bastı. Bütün kış yemeklerimizi etli olarak yaptı. Kışın kasabadan çokluk et gelmediği için öğretmenlere de kavurma verdik. Bundan çok hoşlandılar. Onlar da birer koyun aldılar. Hacer anadan kavurma yapmasını istediler. Gayri kışın onlar da etsiz kalmayacak.

Orhan Kardeş'im, beni elimden tuttunuz, kimsesiz sıska, aç ve hasta bir oğlancıktım, beni mal sahibi ettiniz, ayrıca bana güler yüz gösterdiniz. Sizlere ne kadar teşekkür etsem azdır. Allah işinizi rastgetirsin. Allah gönlünüze göre versin.

Bu mektubu yazmak için masanın başına oturdum. Bir yazar iki düşünürken baktım ki Hacer Ana'nın çil horozu ötmeye başladı. Gayri sabah çok yakın. Mektubu burada bitirirken senden rica ederim. Babanın, annenin ellerini benim için öp. Orhan Kardeş'im."

Hüseyin kağıdın boş kalmış kenarlarına da öğretmenlerden selâm yazmıştı. Mektubu okudum, anneme, babama koştum, ellerini öptüm. Şaşırdılar:

— Niye gerek gördün? dediler.

— Hüseyin ısmarladı, dedim.

Yemekte mektubu bir de onlara okudum. Yemekler soğudu, onlar dinleyip durdular. İkisi de içlerini çektiler. Babam:

— Gördüm mü Nezi, dedi. Memlekete uyanık bir yurttaş, Kayadibi Köyü'ne faydalı bir hemşeri kazandırdık.

Sonra bana dönüp:

— Yaz oğlum, dedi. Bu çocuğa gayret ver. O sevgiye, arkadaşa muhtaç.

Benim hemen hemen hiç erkek arkadaşım yok. Onlar daha bu yaşta sigara için çoğu serserilik yapıyor. Zaten beraber ortaokula başladığımız oğlanların çoğu daha ortayı bitireceğiz diye uğraşıp duruyor.

Orhan, köydeki arkadaşı Hüseyin'in mektubunu zevkle okuyordu.

Ama Belma, bu cılız kızcağız benimle birlikte ortayı bitirdi. Annesi o ağır romatizmadan babamın tedavisi ile kurtulmuş, tekrar çalışmaya başlamış ve aile geçim sıkıntısından kurtulmuştu.

Belma ile aramızda samimiyet vardı. Ailece de görüşüyorduk. Söylediğim gibi benim erkek arkadaşım yoktu. Davranışlarını beğenmediğim için arkadaş edinmek de istemiyordum.

Ama bunların dışında benim bir erkek arkadaşım var köydeki, Kayadibi Köyü'ndeki arkadaşım Hüseyin Küçük.

Onun mektubunu bir de Belma'ya okuttum. Kız bu mektubu çok beğendi ve bir köylü çocuğunun yazısına ve söyleyişine benzemediğini anlattı:

— Tam bir köy çocuğu, dedim. Anasız, babasız, hiç, ama hiç kimsesi yok. Birbirimizi çok iyi anladık, bağlandık.

Hemen o akşam oturdum, bir mektup yazdım. Dedim ki:

"Sevgili arkadaşım.

Mektubunu bir iki gün önce aldım. Güneye gitmiştik, orada yaz tatili yaptık. Mektubun eve gelmiş, babam saklamış. Hepsi sevimli mektubundan çok hoşlandılar, ayrı ayrı gözlerinden öpüyorlar. Sana hemen cevap yazamadım. Hem gelir gelmez liseye yazıldım, hem de heyecanımın biraz yatışmasını bekledim.

Sıra arkadaşım, benimle birlikte liseye yazılan Belma adında bir kız. Mektubunu ona da okuttum, çok beğendi, bana:

— Bu köylü yazısına, köylü sözüne benzemiyor, dedi.

— Hayır, dedim. Hüseyin tam bir köylü çocuğudur. Bizler büyük kentlerde oturanlar, bilginlerin, ünlü kişilerin hep en büyük şehirlerden çıktığını söyleriz. Bu yanlıştır. Ansiklopedilere bak. Göreceksin ki en uzak bir köyde doğmuş olan bir köylünün çocuğu en yüksek yerlere ulaşmış bir kumandan, bir ilim adamı, bir sanatçı olmuştur. Anadolu şairler çıkartır, saz şairleri çıkartır, âdetleri sağlam kalmış, terbiyelerinden bir şey kaybetmemiş köy çocukları çoktur.

Belma bana hak verdi. Ben de ona karşıdaki sıra dağları, senin uzak uzak dağlarını, koca meşe ağacını anlattım. İkimizin bu ağacın kovuğuna girdiğimizi, kalın kabuklarıyla

yaşayan bu çok ihtiyar ağacın kovuğunun küçük bir oda kadar geniş olduğunu anlattım.

Öğrencilik çağından bir şey yitirmediğine göre köyde kalman daha iyi oldu. İstanbul'da köyden getirilmiş bir çocuk olup kalırdın. Belki sende bir aşağılık duygusu belirirdi. Ama köyünde sen bir ev sahibisin. Senin hayvanların var, ağaçların var, köyün ve okulun var.

Koca şehirde silinip kaybolmaktan, Kayadibi Köyü'nde belirmek daha iyi. Fazla olarak koca kent seni kötü yollara da sürüklerdi. Ortaokulu bitirinceye kadar hayvanların da üreyecek, köyde genç bir ağa olacaksın. İnsanların hayatlarını kazanması yalnız okumakla olmuyor. Dürüst, çalışkan bir genç yüksek okuldan çıkmasa da ilerleyip kazançlı işleri başarabilir.

Ama ben senin okumayı bırakmayacağını sanıyorum. Kim bilir, uzunca bir ayrılıktan sonra köyüne belki genç bir yüzbaşı olarak döneceksin. Kimbilir, belki de bir öğretmen olur ve kendi köyündeki okulda hemşerilerinin çocuklarını eğitir, onları çok iyi yetiştirirsin.

Kardeşim Hüseyin, babam çalışmak zorunda olmasa belki köye gelir, bir iki hafta olsun misafir kalırdık. Ama babam da artık altmış yaşında bir insan. Yalnız öğleye kadar çalışıyor. Bu bile onu çok yoruyor. Üstelik konu komşu rahat vermiyor. Gece yarısı yorgun adamı kaldırıp hastaya götürüyorlar.

Babam benim hekim olduğumu isterdi. Sanki onun yetişemediği hastaları ben iyi edeceğim. Annem de hekim karısı olduğu için çok sıkıntı çekmiştir. Gece, karda, kışta, adamı yatağından kaldırıyorlar. Yağmur, çamur, kar, tipi gideceksin. Gitmemek olmaz. İnsanlar, gitmezsen ayıplar, kınarlar.

Babam bunun için: Hiçbir iş hekimlik kadar güç değildir, diyor. Bir tüccar yazıhanesini kapatıp dinlenebilir, bir muhen dis isterse evine çekilip oturur, ama bir hekim mutlaka, sağ olduğu kadar hastaya bakacaktır.

Köye elektrik getirileceğine çok sevindik. Bundan sonra güzelliği ile uygarlık köyde kucaklaşacak demektir. Belki sen de o küçük evi, ileride içinde kalabalık bir ailenin otu rabilmesi için büyütecek, iki katlı yapacaksın. Elektrik köyün görüntüsünü değiştirecek, sizlere bir rahatlık getirecektir.

Öğretmen Cemil Bey babama yeni filmler göndermesini yazmış. Ayrıca, okul çocuklarını sanata alıştırmak için bazı marangoz ve demirci araçlarından da istemiş. Biz bu ısmarlanan şeyleri içine senin için bir iki kitapla biraz defter ve kalem koyuyoruz. Annem de sana bir saat hediye ediyor.

İnan ki, birbirine bağlanmış, bir sırada yürüyen yük develerine benzeyen o mor mor, uzak uzak dağları özlüyoruz. Buraya gelir gelmez, otomobil, kamyon kornalarının sesinden, caddelerin gürültüsünden rahatsız olduk. Ne bir tavuk gıdaklaması var, ne bir horoz sesi. Danasına böğüren, onu yanına çağıran ineğin sesinde bile bir içtenlik vardı.

Liseye yazıldım. Derslere başladık. Sınıfta bir tek erkek arkadaşım yok. Hiçbiri derslerle yeteri kadar ilgilenmiyor.

Bu şehir çocuklarının çoğu birbirinden yaramaz. Kışa karşı olan bu günlerde, güzel havaları kaçırmamak istiyorlar. Hâlbuki insan dersleri için bir zaman ayırırsa gezip eğlenecek zamanlar da kalıyor. Sınıfta bile öğretmenleri dikkatle dinlemeleri ve orada olup kendilerini derse vermeleri yeterlidir. Onlar gizli gizli dizlerine koydukları kitapları okuyor veya, öğretmen ders anlata dursun, onlar resim yapıyorlar.

Seninle bir kaç defa koca meşenin gölgesinde oturup konuşmuştuk. Sana denizi, asansörü, apartmandaki kaloriferi, hatta İstanbul'daki tüneli anlatmıştım. İnandırdın bana ama bu anlattığım şeyleri görmek için içinde bir istek duymazdın. Böyle bir isteğin içinde belirlenmesini de istemezdin. Bana hemen o sıra dağları, o koca meşeyi, onun içine serdiğin hasırı, kara kuşu anlatırdın. Köyünün kendi gözünde düşmesini istemezdin. Bakışların: "Bana ne senin memleketinden" der gibi bakardı.

Haklısın Hüseyin. En güzel memleket insanın doğduğu yerdir. İnsan anasını daha güzel diye bir başka kadınla değişemeyeceği gibi, köyünü kentini de değiştiremez.

Babama mektubunu okuduğum zaman düşündü ve:

— Orhan, dedi. Bir daha yaza bir yolunu bulursak Anadolu'nun içine doğru bir gezi yapalım. Hüseyin'e de uğrar, bir hafta olsun kalırız.

Ben buna çok sevindim. Ama işte bak, üç yıl oldu, babam uzunca bir yaz tatili yapmadı. Onun işi gücü hastaya bakmak. Kendi sağlığını düşünemiyor, aslında dinlenmesi çok gerekli.

Öğretmenlerin, hanımlarının ellerinden öperim. Hacer Hanım'a çok selam söyle kardeşim Hüseyin. Şimdilik Allahaısmarladık. Bir söz vardır, şöyle derler:

"Dağ dağa kavuşmaz, insan insana kavuşur."

- SON -

39

KEMALETTİN TUĞCU

1902 - 1996

Sevgili Çocuklar,

Hepinizin çok iyi tanıdığı Kemalettin Tuğcu'dan kitaplığınıza yeni kitaplar kazandırmaya devam ediyoruz.

Usta ve kıvrak kalemiyle Türk çocuklarına ömrünü ve gönlünü veren Kemalettin Tuğcu'nun şimdiye kadar hiçbir yerde yayınlanmamış bu güzel eserini de zevkle okuyacağınızdan eminiz.

Kemalettin Tuğcu Serisi (50 Kitap)

1-Kuklacı (100 TEMEL ESER)
2-Bir Garip Kızcağız
3-Babam ve Ben
4-Yetimler Güzeli
5-Dilenci Baba
6-Kuyulu Bahçe
7-Annelerin Çilesi
8-Yetim Ali
9-Sokak Köpeği
10-Dağdaki Yabancı
11-Deniz Kızı
12-Benim Annem
13-Küçük Serseri
14-Şeytan Çocuk
15-Yılanlı Bağ
16-Bu Çocuk Kimin?
17-Cambazın Kızı
18-Toprak Adamları
19-Köyde Unutulanlar
20-Sütannem Nazlı
21-Süt Kardeşler
22-Babasızlar
23-Köyden Gelen Kız
24-Kız Evlat
25-Küçük Bey
26-Baba Evi
27-Balıkçının Kızı
28-Küçük Hanım
29-Güllü Bahçe
30-Tanrı Misafiri
31-Bir Dağ Masalı
32-Doğduğum Ev
33-Küçük Erkek
34-Sahilan Çocuk
35-Büyüklerin Günahı
36-Hacı Baba
37-Annemin Hikâyesi
38-El Kapısı
39-Köydeki Arkadaşım
40-Çocuk İhtiyar
41-Sokaktan Gelen Çocuk
42-Can Yoldaşları
43-Küçük İşportacı
44-Eskicinin Köpeği
45-Çocukluk Arkadaşım
46-Ana Kucağı
47-Kırk Ev Kedisi
48-Kartal Yuvası
49-Karakaçan
50-Devlet Kuşu

ISBN: 978-9753810364

DAMLA YAYINEVİ®

Tel: 0212 514 28 28
Faks: 0212 528 24 01

www.damlaegitim.com